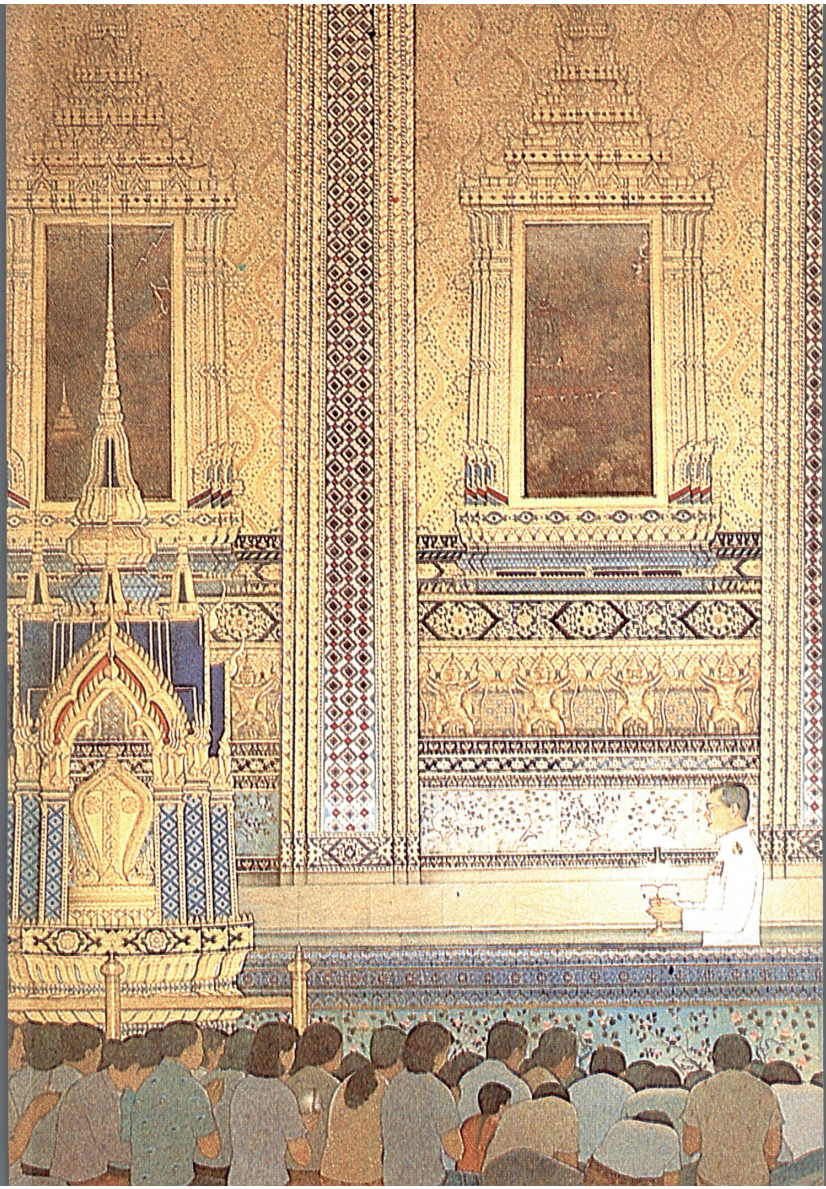
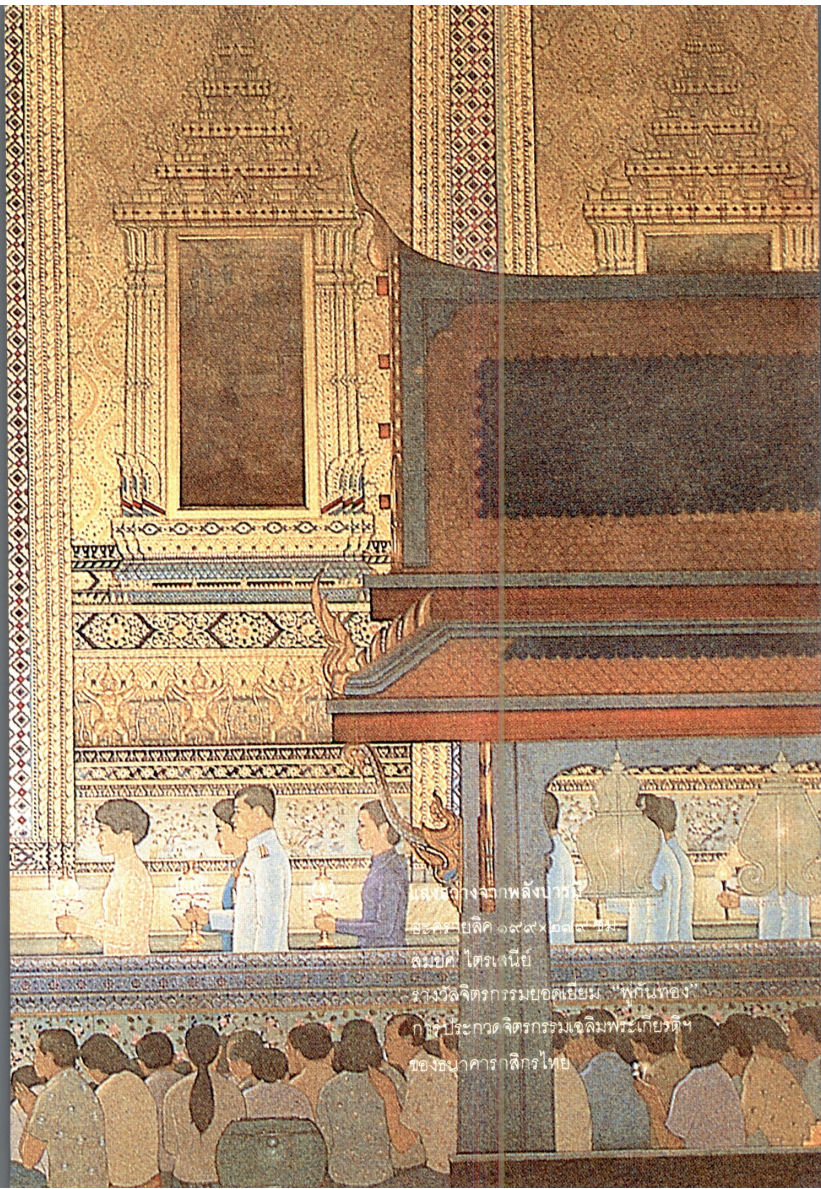

หลังจากพิธีกรรม

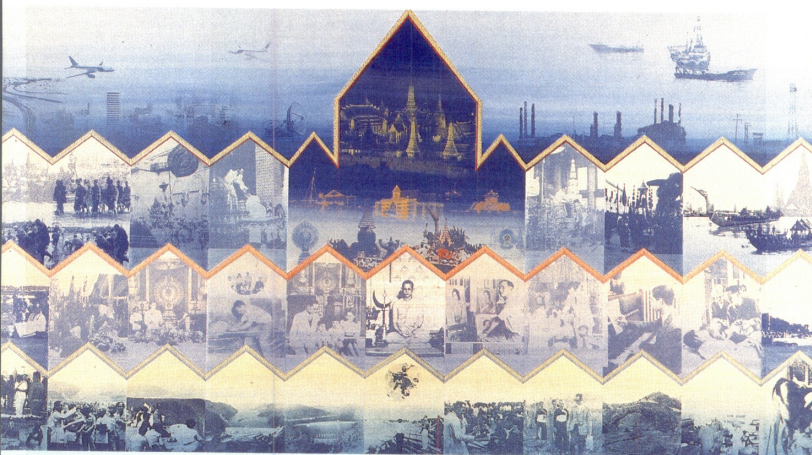
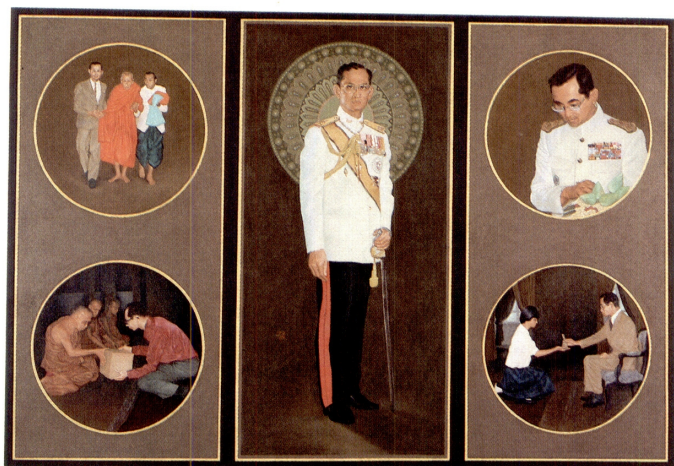
เสร็จสิ้นแล้ว

สมเด็จพระนางเจ้า

สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

ของบวรราชพัสดุ

ไม่มีชื่อ

อะครายลิก ขนาด ๑๔๐x๑๗๐ ซม.

นคร เหล่าหล้า

ร่มเกล้าชาวไทย

อะครายลิก ขนาด ๑๐๙x๒๐๙ ซม.

दनัย ตู้จินดา

ภาพชุดพระพุทธรูปประวัติ จิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ
วัดพุทธปทีป กรุงเทพมหานคร ประเทศ อังกฤษ
โดย เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ และปัญญา วิจิตรนาสาร

แก้วตา - ขวัญใจ
(บุคคลหาได้ยาก)

นางพุดศรี เจริญพงษ์
เรียบเรียง

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
จัดพิมพ์เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

คำปรารภ

ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลสมัยที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบ วันที่ ๕ ธันวาคม ศกนี้ เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ อำนวยคุณประโยชน์แก่ประเทศและประชาชนชาวไทยอย่างมหาศาล รัฐบาลจึงแต่งตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ขึ้น เพื่อดำเนินการจัดงานพระราชพิธีใหญ่ใหญ่สมพระเกียรติสมกับความปลาบปลื้มปิติยินดีของคนไทยทั้งชาติ

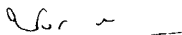
คณะอนุกรรมการฝ่ายศาสนา เป็นอนุกรรมการในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ มีหน้าที่พิจารณาจัดกิจกรรมทางศาสนาเพื่อเฉลิมพระเกียรติและถวายราชสดุดี ได้แต่งตั้ง “คณะทำงานจัดพิมพ์หนังสือพระพุทธรศาสนาในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ” ขึ้นอีกชุดหนึ่ง ให้มีหน้าที่ดำเนินการจัดทำและจัดพิมพ์หนังสือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนหนังสือเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์และพระราชจริยาวัตร รวม ๖๓ เล่ม ดังรายชื่อปรากฏในท้ายหนังสือแต่ละเล่มในชุดนี้แล้ว

ในนามประธานกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอขอบคุณคณะอนุกรรมการฝ่ายศาสนา คณะทำงาน และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีส่วนให้การดำเนินงานครั้งนี้ ประสบความสำเร็จด้วยดี บรรลุผลสมความมุ่งหมายทุกประการ และหวังว่าหนังสือทุกเล่มในชุดดังกล่าว จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประเทศและประชาชนอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าและเป็นแหล่งธรรมะและวิทยาการที่ถูกต้องทันสมัยต่อไปในอนาคต

โดยพิจารณาเห็นว่า หนังสือเหล่านี้จะยังประโยชน์ต่อผู้รักการศึกษา พุทธ-
ศาสนิกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป และทรงคุณค่ามหาศาลต่อประวัติศาสตร์ของชาติ
ในอนาคต คณะอนุกรรมการฯ ได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ และสติปัญญา จัดทำกัน
อย่างรอบคอบ พิถีพิถันและระมัดระวัง ทั้งนี้ เพื่อให้หนังสือสำเร็จสมบูรณ์ สมดัง
วโรกาสอันสำคัญยิ่งอย่างแท้จริง

ในนามของประธานอนุกรรมการฯ ผมขอขอบคุณสำนักพระราชเลขาธิการ
กรมการศาสนา ธนาคารกลีกรไทย และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยให้การจัดพิมพ์
หนังสือครั้งนี้ ดำเนินไปด้วยความราบรื่น สำเร็จผลสมดังเจตนารมณ์ที่วางไว้ทุก
ประการ

ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และกุศลบุญราศีอันเกิดจากธรรมวิทยาทาน
ในการจัดทำหนังสือนี้ จงเป็นพลวปัจจัยให้องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระผู้เปี่ยม
ด้วยคุณธรรมอันประเสริฐ ทรงพระเกษมสำราญ พระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตเสถียร
ใหม่ไพศาลราชสมบัติ จารัสด้วยพระเกียรติคุณอตุลยศ ปราภฏฐจรไกลไปทั่วทิศานุ-
ทิศ สถิตเป็นร่มโพธิ์ทองของปวงประชาชาวไทยไปตลอดกาลนาน

(นายพงษ์ สารสิน)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานคณะอนุกรรมการฝ่ายศาสนา

คำชี้แจง

การจัดทำหนังสือชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๖๐ เล่มนี้ คณะทำงานอนุมัติตามข้อเสนอแนะของท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมาน แสงมลิ) ที่ได้ปรารภกับท่านเจ้าคุณพระราชวรมนี (ประยูรย์ ปยุตโต) ว่า หากจะนำหัวข้อเรื่อง และหัวข้อธรรมในวิชาพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มาเรียบเรียงเป็นหัวข้อละ ๑ เล่ม ให้มีเนื้อหาเพียงพอและสะดวกแก่การใช้เป็นคู่มือศึกษาของครูและนักเรียน ก็จักอำนวยความสะดวกเป็นอย่างยิ่ง

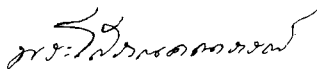
เมื่อคณะทำงาน ซึ่งมีอธิบดีกรมการศาสนา (นายมงคล ศรีไพรวรรณ) เป็นผู้อำนวยการโครงการ และรองอธิบดีกรมการศาสนา (นายแจ้ง สุขเกื้อ) เป็นประธาน คณะทำงานได้มีมติมอบหมายให้เป็นบรรณาธิการหนังสือชุดนี้ จึงได้ขอความร่วมมือไปยังท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ให้ช่วยกันเรียบเรียงท่านละ ๑-๒ เรื่อง อย่างไรก็ดี เนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิด และแต่ละท่านต่างก็มีภารกิจมาก ได้มีผู้ส่งเรื่องมาให้ทันเวลาเตรียมการเพียง ๒๐ เรื่องเท่านั้น จึงได้ร่วมกับอาจารย์ทรงวิทย์ แก้วศรี พิจารณาเลือกสรรและขออนุญาตนำเรื่องที่มีผู้เรียบเรียงไว้แล้ว ซึ่งมีเนื้อหาตรงกับหัวข้อเรื่องหรือหัวข้อธรรมที่กำหนดไว้มาจัดพิมพ์ ซึ่งท่านเหล่านั้นก็ยินดีและอนุโมทนาที่จะได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติในครั้งนี้

หัวข้อเรื่องและหัวข้อธรรมตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ อาจจำแนกได้ ๓ ประเภท คือ ประเภทประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ๑ ประเภทหลักธรรม ๑ และประเภทวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ๑ สองประเภทหลังนั้นมีผู้เรียบเรียงไว้มาก ส่วนประเภทแรกนั้นมีน้อยจึงได้ร่วมกันกับอาจารย์ทรงวิทย์ แก้วศรี รวบรวมและเรียบเรียงขึ้นให้บริบูรณ์ รวมผู้เรียบเรียงทั้งสิ้น ๓๒ ท่าน เป็นจำนวนหนังสือ ๖๐ เล่ม เสมอด้วยพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

รูปแบบในการเสนอเรื่องหนังสือชุดนี้ มีทั้งแบบเทศนาโวหาร พรรณนาโวหาร สารคดี ท่องเที่ยว จดหมาย เรื่องสั้น บทละคร ฯลฯ เพื่อแสดงความหลากหลายและลุ่มลึกของเรื่องในแนวต่าง ๆ กัน อย่างไรก็ตาม ก็มีบางเรื่องได้ขอตัดทอนลงบ้าง บางเรื่องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบ้าง เพื่อให้เหมาะสมและมีขนาดรูปเล่มตามที่กำหนดไว้ และเพื่อสะดวกแก่การค้นคว้า โปรดตรวจดูเนื้อหาในรายละเอียดของแต่ละเล่มได้จากเล่มที่ ๖๐ ซึ่งเป็น “สารบัญและตรรกะนี้ค้นเรื่อง หนังสือชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ”

ในฐานะบรรณาธิการ ขอขอบคุณท่านผู้เป็นเจ้าของบทประพันธ์ทุกท่านที่ได้กรุณามอบเรื่องให้มาจัดพิมพ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมการศาสนาทุกท่านที่ประสานงานในการจัดทำหนังสือนี้ และขอขอบคุณอนุโมทนาอาจารย์ทรงวิทย์ แก้วศรี ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการรวบรวม เรียบเรียง ปรับปรุงแก้ไข และควบคุมการจัดพิมพ์ทุกอย่างให้โดยตลอด ขณะเดียวกันก็ขอขอบคุณ อาจารย์วิโชค มุกดามณี และคณะที่ได้ช่วยงานด้านศิลปกรรมจัดรูปเล่มและออกแบบปกหนังสือชุดนี้ทุกเล่ม ขอขอบคุณทุกท่านทุกคนที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำโดยทั่วกัน

ขอถวายพระราชกุศลส่วนธรรมวิद्याทานจากการจัดทำหนังสือหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ เล่มชุดนี้ แต่สมเด็จพระมหามิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ขอถวายพระพรให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน และของทรงพระเจริญในธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นนิตย์ เทอญฯ

(พระโสมภณคณาภรณ์)

บทที่ ๑

แก้วตา-ขวัญใจ

แก้วตา เป็นเด็กหญิงอายุ ๑๒ ขวบ

ขวัญใจ เป็นเด็กชายอายุ ๑๐ ขวบ

ทั้งสองคนเป็นพี่น้องกัน มีบ้านเกิดอยู่ที่กรุงเทพมหานคร
คุณพ่อคุณแม่ของแก้วตา-ขวัญใจรับราชการทั้งคู่

คุณพ่อทำงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คุณแม่ทำงานเป็นครูสอนหนังสืออยู่ในโรงเรียนรัฐบาลแห่ง
หนึ่ง คุณพ่อต้องเดินทางไปต่างจังหวัดเป็นประจำ เพราะมีหน้าที่
คอยแนะนำพวกรั้ว-ขวานเกี่ยวกับการเพาะปลูก การใช้ปุ๋ย
และอื่น ๆ อีกหลายอย่าง

คุณแม่ต้องรับหน้าที่หนักหน่อ เพราะทำทั้งงานนอกบ้านคือ
สอนหนังสือ และยังต้องรับภาระเรื่องลูกสองคนเป็นส่วนใหญ
อีกด้วย

แต่ก็นับว่าคุณแม่ทำบุญไว้ดีมากเกี่ยวกับเรื่องลูก เพราะ
เด็กทั้งสองมิได้เป็นคนดื้อรั้นหรือเอาแต่ใจตัว ทั้งแก้วตาและขวัญใจ
เป็นเด็กฉลาดและมีเหตุผล ว่านอนสอนง่าย จึงทำให้คุณแม่ไม่ต้อง
เหนื่อยและหนักใจมาก ดังเช่นที่พ่อแม่หลายคนต้องประสบกับ
ปัญหา อันเนื่องมาจากความดื้อรั้นของลูก ไร้เหตุผล และอวดดี
ทั้ง ๆ ที่ลูกเหล่านั้ ก็ยังต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่อยู่ทุกสิ่งทุกอย่าง

พ่อแม่ที่ต้องประสบกับปัญหาเกี่ยวกับลูกแบบนั้น ส่วนใหญ่ต้องทนหวานอมขมกลืน พยายามอบรมสั่งสอนลูกด้วยความอดทนอดกลั้นอย่างสูง ชี้ทางถูกทางผิดให้ เพราะอยากให้ลูกเป็นคนดี ลูกจะเชื่อฟังหรือไม่ นั่นไม่สำคัญ

อดทนทำไปด้วยความสำนึกในหน้าที่ของพ่อแม่ว่า ปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะสมควร

แม้ว่าลูกจะล่วงเกินโดยขาดความเคารพเคารวะ ก็ได้แต่ตักเตือนและให้อภัยลูกเรื่อยมา

แม้บางคนก็แปลก นอกจากจะอบรมสั่งสอนลูกไม่เป็นแล้วยังรักและตามใจลูกอย่างมากมายอีกด้วย ลูกต้องการอะไรจัดหามาให้ทุกสิ่งทุกอย่าง จนกระทั่งลูกเริ่มเป็นเด็กวัยรุ่น คบเพื่อนฝูงมากหน้าหลายตา การเรียนเริ่มตกต่ำลง และตกต่ำลงเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะเพื่อนที่ไปคบหาสมาคมด้วยนั้น พวกกันตั้งเป็นแก๊งสูบกัญชา

ถึงขั้นนี้แล้ว แม่ก็ยังมองเห็นว่าการสูบกัญชาไม่เสียหายอะไร เพราะลูกสูบบุหรี่ได้ ก็อารมณ์ดีคราวนั้น จึงช่วยปิดบังให้ลูก ไม่ให้พ่อและญาติพี่น้องทราบ

มาบัดนี้จาก “กัญชา” ข้ามไปถึง “สิ่งเสพติด” พืชของมันร้ายกาจสุดจะพรรณนา ต้องให้คน “ติดยา” เองเป็นผู้บรรยาย เพราะเมื่อต้องการเสพย์คราวใดแล้วไม่ได้เสพย์ เป็นต้องอยากตายทุกที เพราะทรมานร่างกายอย่างสุดแสนจะทรมาน

เมื่อความทรมานขึ้นสูงถึงขีดสุด ผู้ติดยา ก็จะดิ้นรนหาเงินไปซื้อยาเสพติด เมื่อหาเงินแบบสุจริตไม่ได้ ก็ต้องหาแบบทุจริตทุกวิถีทาง ที่ถูกตำรวจจับตัวไปเพราะ จี้ ปล้น รังราว ก็มีไม่น้อย ส่วนคนที่มีพ่อแม่ให้ “รีด-ไถ” ก็จะกระทำแบบขาดศีลขาดธรรม ขาดความยำเกรง ขาดความเคารพการระ ขาดความสำนึกที่ติงามใด ๆ ทั้งสิ้น “รีด-ไถ” กันจนถึงที่สุดเหมือนกัน

แม่ที่ตามใจลูกมาจนถึงขั้นสนับสนุนให้ “สูบกัญชา” และเลยไปถึง “สิ่งเสพติด” ก็จะได้บทเรียนที่สำคัญที่สุดในชีวิตครั้งนี้เอง จะมีดวงตาสว่างขึ้น เห็นชัดเจนแจ่มใสแล้วว่า สิ่งเสพติดนั้นมันยังผลให้เกิดความทรมานอย่างแสนสาหัสจริง ๆ

ไม่เพียงแต่จะเป็นการทรมานกรรมกับลูกที่ไปติดมันเข้าเท่านั้น แม้แต่ตัวของแม่เองก็ถูกลูกทรมานกรรม “ปางตาย” เหมือนกัน เพราะเมื่อลูกต้องการเงินแล้วไม่ได้ จึงต้องลงมือลงไม้กับแม่

อย่างนี้ก็ต้องอดทนกันไปทั้งสองฝ่ายอีกเหมือนกัน ลูกก็ต้องอดทนไปจนกว่าจะได้คิด แล้วรักษาตัวให้อดได้โดยเด็ดขาด

แม่อีกต้องอดทนไปจนกว่าลูกจะหายจากความเป็น “ปีศาจ-สิ่งเสพติด” หรือไมอย่างนั้นก็จนกว่า “ลูกปีศาจ” นั้นจะตายไปจากโลกด้วยพิษร้ายของยาเสพติดเอง

คราวนี้ เราหันมาดูเรื่องราวในครอบครัวของแก้วตากับขวัญใจกันต่อไป

เย็นวันหนึ่ง หลังจากรับประทานอาหารเสร็จแล้ว คุณแม่และลูกสองคนนั่งคุยกันตามประสาแม่ ๆ ลูก ๆ คุณแม่มักจะเพลิดเพลีนกับปัญหาที่ลูกแย้งกันถาม คุณแม่ไม่เคยเบื่อกับที่จะตอบคำถามของลูกเลย คุณแม่เป็นทั้งแม่ผู้ให้กำเนิด เป็นทั้งผู้เลี้ยงดู ฟูมฟักรักษาลูก เป็นทั้งผู้อบรมสั่งสอนชี้ทางถูกทางผิดให้ลูก และเป็นทั้ง “เพื่อน” ของลูก วันนี้ก็เช่นกัน ลูก ๆ มีคำถามแปลก ๆ แก้วตาเป็นผู้เริ่มก่อน

“คุณแม่ขา.. ทำไมคุณแม่ถึงไม่ดีแก้ว เวลาแก้วทำผิดคะ”

คุณแม่ทำหน้าฉงนกับคำถามของลูก ยังไม่ทันได้ตอบลูกสาวคนโต ลูกชายคนเล็กก็ตั้งคำถามแบบเดียวกันบ้าง

“คุณแม่ครับ เวลาขวัญดื้อ ก็ไม่เห็นคุณแม่เคยตีขวัญเลย”

คุณแม่มองดูลูกทั้งสองคนที่นั่งประกบแม่ไว้คนละข้าง พลังโอบกอดลูกไว้ด้วยความรักและเอ็นดู คิดในใจว่า ที่มาของคำถามแบบนี้ คงจะมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นแน่

“แก้วกับขวัญลองตอบแม่ก่อนซิจะว่า การที่พ่อแม่ตีลูกนั้น ดี หรือ ไม่ดี”

แก้วตากับขวัญใจตอบพร้อมกันว่า

“ไม่ดี”

“ทำไมถึงไม่ดีล่ะลูก ตอบแม่ได้ไหมจ๊ะ”

คุณแม่ตั้งคำถาม พลังมองหน้าลูกทีละคน แก้วตาตอบก่อน

“ที่ไม่ดี ก็เพราะว่า มันเจ็บนี่คะคุณแม่”

คุณแม่ยิ้มในคำตอบ พลังมองหน้าขวัญใจ

“ขวัญละลูก บอกแม่หน่อยซิจะว่า ไม่ดียังไง”

“ขวัญก็ว่า มันเจ็บนะครับ เด็กที่ถูกตีนะ”

คุณแม่ยิ้มด้วยความพอใจ

“ทั้งแก้วและขวัญ ต่างก็บอกแม่ว่า การถูกตีนั้น “ไม่ดี” เพราะ “เจ็บ” แล้วก็มีพ่อแม่ที่โหดบ้าง ที่อยากจะให้ลูกของตัวเองเจ็บ”

“มีซิคะ คุณแม่ ที่โรงเรียนของแก้วละคะ คุณพ่อของ “ตัน” ตีตันท่อนหน้าพวกเด็กนักเรียนตั้งเยอะเยาะเนะคะ ตอนโรงเรียนเลิกพอดี”

แก้วตาเล่าเรื่องที่เห็นในโรงเรียนให้คุณแม่ฟัง คุณแม่ลูบศีรษะลูกเบา ๆ พลาบออกความเห็น

“คุณพ่อตันอาจจะล้อลูกเล่นก็ได้เนะจ๊ะ”

แก้วตาสวนทันทัน

“ไม่ได้ล้อเล่นหรอกคะ คุณแม่ คุณพ่อตันเขาดีจริง ๆ ค่ะ ตันยังร้องให้ต่อหน้าพวกเราเลยคะ แล้วรีบวิ่งไปขึ้นรถ”

ขวัญใจนั่งฟังพี่สาวเล่าเรื่องอย่างตั้งใจ เมื่อพี่สาวเล่าจบลง ขวัญใจก็เพิ่มเติมเรื่องให้คุณแม่ฟัง

“ขวัญทราบว่ามันทำเงินหายครับ คุณแม่ เลยถูกคุณพ่อทำโทษ คุณแม่ครับ ถ้าขวัญทำเงินหายบ้าง คุณแม่จะตีขวัญไหมครับ”

“ดีจ๊ะ”

เมื่อได้ยินคำตอบดังนั้น เด็กทั้งสองก็มองหน้ากัน เตใจ

คุณแม่ไม่ถูก แต่ยิ้มของคุณแม่ทำให้ลูก ๆ เบาใจ

“อยากให้แม่ตื่นักหรือจะ ถึงถามกันบ่อย ๆ”

ขวัญใจตอบเสียงอ่อย ๆ

“ไม่อยากหรอกครับ กลัวถูกตีมากกว่า”

คุณแม่ปลอบใจลูกด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม

“ถึงแม่แກ้กับขวัญจะทำเงินหาย แม่ก็ไม่ดีจะ เพราะลูกเอง ก็คงไม่อยากให้เงินหายเหมือนกัน ไซ้ใหม่จะ แต่ที่เงินหายไปนั้น อาจเป็นเพราะความประมาทเผลอไผลก็ได้ เราต้องมาแก้ตรงนี้แหละจะ แก้ที่ว่าเพราะประมาทอย่างไรเงินจึงหาย เราต้องมาแก้ไขที่ข้อบกพร่อง แล้วครั้งต่อไปเงินอาจจะไม่หายก็ได้ เพราะมีความระมัดระวังดีขึ้นแล้ว แต่.. ถ้าแม่ตีลูก ทั้งไม่สั่งสอนอีกด้วย ลูกก็จะได้แต่ความเจ็บและความกลัว แต่ไม่ได้ในสิ่งที่ควรจะได้ คือ “คำสอนที่เป็นประโยชน์” ที่จะให้ลูกเป็นคนรอบคอบและมีความระมัดระวังดีขึ้น”

“ต้นเขาก็คงจะไม่อยากให้เงินหายหรอกนะคะ คุณแม่”

แກ้วตาออกความเห็น คุณแม่เสริมคำพูดของลูกทันที

“แน่นอนจะลูก คนทุกคนไม่มีใครอยากทำเงินหายกันทั้งนั้นแหละ รวมทั้งตัวแม่เองด้วย เพราะเงินทองหามาได้ด้วยความยากลำบาก ต้องเหน็ดเหนื่อยมาก กว่าจะได้มาเป็นของเรา เมื่อต้องมาสูญหายไป ก็ได้แต่เสียดาย ดังนั้นเราควรจะต้องระมัดระวังให้ดี ให้ลูกคิดอยู่เสมอว่า กว่าจะได้เงินมาให้ลูก ๆ ได้ใช้กันนั้น พ่อกับแม่ต้องเหน็ดเหนื่อยเพียงไร ถ้าระมัดระวังดีแล้วมันยัง

เกิดหายไปอีก แม่ก็ไม่ทำโทษลูกด้วยการตีหรือจะ เพราะถ้าตีแล้วได้เงินคืน ก็น่าจะลองตีดู แต่ถ้าตีแล้วไม่ได้เงินคืน จะตีทำไม เงินก็สูญ ลูกก็เจ็บตัว แม่ไม่ทำหรือจะ เพราะแม่ไม่ชอบเห็นคนร้องไห้ โดยเฉพาะเด็กตัวเล็ก ๆ ขนาดนี้”

พูดจบคุณแม่ก็ดึงตัวลูกทั้งสองเข้ามากอดไว้แนบกับอกอย่างสุดรักสุดถนอม ขวัญใจเงยหน้าขึ้นมองคุณแม่ แหวตาบ่งบอกถึงความรักและบูชา

“คุณแม่ไม่ชอบตีลูก ขวัญชอบมากที่สุดเลยครับ”

คุณแม่ทำเป็นไม่เข้าใจคำพูดของลูก แสร้งทำหน้างุน

“ชอบอะไรจะลูก ชอบถูกตีนะหรือจะ”

“ม่ายช่าย..ครับ คุณแม่” ขวัญใจลากเสียงทำยานคาง

“ขวัญชอบคุณแม่ต่างหากครับ ไม่ใช่ชอบถูกตี..”

ทั้งคุณแม่และแก้วตาต่างก็หัวเราะขบขันในท่าทางและน้ำเสียงของขวัญใจ

“ลูกรักของแม่ เรื่องของคุณพ่อที่ชอบตีลูก แม่มีตัวอย่างจะเล่าให้ฟังเรื่องหนึ่งเหมือนกัน อยากฟังไหมล่ะจ๊ะ”

ลูกทั้งสองแย่งกันตอบว่า “อยากฟัง” พลังนั่งจ้องหน้าคุณแม่เหมือนเร่งร่ำ คุณแม่นั่งนิ่งเงียบไปเหมือนกำลังทบทวนเรื่องราวที่จะเล่าให้ลูกฟัง สีหน้าขริมลงไปเล็กน้อย แต่แววตามีความเศร้าแฝงอยู่

“คุณแม่กำลังคิดถึงนิทานที่กำลังจะเล่าอยู่หรือคะ”

แก้วตาถาม ขวัญใจเร่ง

“เล่าเถอะครับ ขวัญกำลังอยากฟัง”

“เรื่องนี้ไม่ใช่นิทานนะลูก เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ๆ”

“สนุกไหมล่ะคะ”

“ไม่ทราบซิคะ ถ้าลูก ๆ ชอบ อาจจะว่าสนุกก็ได้”

“ถ้าเรื่องสนุก ขวัญก็ต้องชอบแน่ ๆ เลยครับ”

“งั้นเดี๋ยว แม่ต้องพยายามเล่าให้สนุก ขวัญจะได้ชอบไงจ๊ะ”

“แกวก็ชอบด้วยค่ะ”

“ตกลงจะลูก”

ครั้งหนึ่ง นานมาแล้ว มีสามี-ภรรยาคนหนึ่ง อยู่กินกันมาด้วยความระหองระแหง แต่ก็มีลูกชายหญิงที่เกิดจากบุคคลทั้งสองหลายคน สามีทำงานในบริษัทแห่งหนึ่ง เขาเป็นคนขยันในหน้าที่การงาน และเป็นคนประหยัดมัธยัสถ์ดีเยี่ยม

ฝ่ายภรรยายู่บ้านเลี้ยงลูกด้วย รับจ้างเย็บเสื้อผ้าไปด้วย ทำให้ครอบครัวมีรายได้พอจืดจางไม่ขัดสน

ครอบครัวนี้น่าจะมีความสุข เพราะทั้งสามีภรรยาต่างก็ช่วยกันทำมาหากิน

แต่เหตุการณ์ก็ได้เป็นไปอย่างที่ไม่ควรจะเป็น ทั้งนี้เพราะสามีมีข้อบกพร่องในข้อจู้จี้ ขี้บ่น จุกจิกกวนใจในเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง คอยกันในเรื่องอะไรก็แล้วแต่ พุดกันได้ไม่กี่ประโยคเดี๋ยวก็จะต้องทะเลาะกันแล้ว ทะเลาะกันได้ทะเลาะกันดี แม้เรื่องการทำอาหารก็ยังคงทะเลาะกัน

ถ้าทะเลาะกันในครัวก็ทะเลาะbin ทะลิวbin ลูก ๆ ซึ่งยังเล็ก
อยู่ทั้งนั้น ต่างก็พากันออกสันขวัญหนี ร้องไห้กันกระจองอแง เป็น
การป้อนโรคทางจิตให้ลูก ๆ โดยไม่รู้ตัว

ทะเลาะกันเป็นรายวัน ตั้งแต่เรื่องเล็กเท่าขี้ผง ไปจนถึงเรื่อง
ใหญ่ ๆ ทั้งแผดเสียงเข้าใส่กัน ทั้งด่ากันด้วยถ้อยคำหยาบคาย
ขูดขี้มาด่ากันแม้กระทั่งบรรพบุรุษของทั้งสองฝ่ายที่ล่วงลับไป
แล้ว ซึ่งท่านมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทะเลาะเบาะแว้งกันเลยแม้
แต่น้อย แต่ก็จิกหัวท่านออกมาจากหลุมฝังศพแล้วด่าทอท่าน เพื่อ
ให้เกิดความแสบเผ็ดกับญาติของผู้ตาย ก็คือสามีหรือภรรยาของ
ตนนั่นเอง

ภรรยาเกิดความรำคาญในความจู้จี้ขี้บ่นของสามี และเกิด
ความเบื่อหน่ายในการทะเลาะเบาะแว้ง จึงออกเล่นการพนันเดิม
ก็คิดว่าจะเล่นแก้กุ่มแก้เซ่งเท่านั้น แต่ผู้ใหญ่ท่านบอกไว้แล้ว
ว่า การพนันนั้นมันมี “ผี” ที่เขาเรียกกันว่า “ผีพนัน” นั้น
แหละ มันก็เลยเข้าสิงผู้ที่ชอบเล่นเสียเลย คราวนี้ “บ้านแตก”
แต่ก็ยังไม่ถึงกับ “แพแตก”

ฝ่ายภรรยาไม่ใช่เพียงแต่เล่นการพนันเพื่อแก้กุ่มหรือแก้
เซ่งเท่านั้น แต่กลับเล่นเป็นประจำทุกวันเลยทีเดียว

ฝ่ายสามีนั้น เมื่อถูกภรรยาทำแบบนี้ มันแสบเผ็ดเสียยิ่งกว่า
ถูกด่าบรรพบุรุษที่นอนอยู่ในหลุมเป็นไหน ๆ เพราะนอกจากภรรยา
จะละเลยหน้าที่แม่บ้านที่ดีไปสิงสู่อยู่ในบ่อนการพนันแล้ว

เธอยังนำเอาทรัพย์สินมีค่าที่สามีเก็บเล็กผสมน้อยไว้ได้นั้น ไปล้าง
ผลาญในบ่อนเสียอีกด้วย

บ้านไม่แตกตอนนี้ จะไปแตกเอาตอนไหน

ลูก ๆ ไม่บ้าตอนนี้ จะไปบ้ากันตอนไหนล่ะ

เพราะตอนนี้การทะเลาะวิวาทมันเพิ่มความรุนแรงมาก
ขึ้น ถึงขั้นใช้กำลังกันทุกครั้ง ดึกตื่นเที่ยงคืนอย่างไร ไม่มีความ
เกรงใจหรืออับอายชาวบ้าน

อยากวิวาทกันเมื่อไหร่ ก็วิวาทกันเลย

จะอย่างไรก็ตาม สามี-ภรรยาคุณนี่ ก็ยังมีความดีที่ควรจะ
กล่าวถึงอยู่

กล่าวคือ ภรรยานั้นรักลูกทุกคนมาก ไม่ตี ไม่ด่าอย่างแสบ
เผ็ด ใจดีกับลูก จึงทำให้ลูกรักและอยากใกล้ชิดกับแม่มากกว่า
พ่อ ทั้ง ๆ ที่แม่ไม่ค่อยจะได้อยู่บ้านเท่าไรนัก

สามีนั้น แม้จะต้องเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานที่ต้องทำเป็นประจำ
จำทุกวัน รวมทั้งงานพิเศษ แต่ก็ไม่เคยคิดจะทอดทิ้งลูก ๆ แล้วหนี
ไปหาทางออกแบบภรรยา หรือ ตามสถานเริงรมย์ ที่ไหน ๆ ยัง
คงกลับบ้านตามปกติ และประหยัฒม์ธัยสธัดดอมกระหมัดกระ
หม่ม เพื่อให้พอกินพอใช้รวมทั้งให้การศึกษาเล่าเรียนกับลูก ๆ
อีกด้วย ซึ่งแม้เหตุการณ์จะไม่เป็นปกติอย่างนี้ แต่ก็มีลูกเพิ่มขึ้น
ทุกปี

และเนื่องจากเป็นคนที่มีอารมณ์ร้ายมาตั้งแต่เริ่มอยู่กินกับ

ภรรยาแล้ว พอเหตุการณ์ผันผวนเปลี่ยนแปลงไปในทางไม่ดี คือภรรยาอยู่ไม่ติดบ้าน เข้าไปลุ่มหลงในการพนันเสียอีก ลูก ๆ ก็เพิ่มมากขึ้น อารมณ์ก็เลยยิ่งร้ายหนักขึ้นไปอีก

ทั้ง ๆ ที่ทำมาหากินมาเพื่อเลี้ยงลูก ๆ ดูแล้วก็เหมือนว่าจะเป็นคนรักลูก เพราะไม่ยอม ทอดทิ้งลูกไปไหน ทั้งที่บ้านก็แสนจะน่าเบื่อหน่าย แต่ก็ไม่ทอดทิ้งลูกไป

ชาวบ้านพากันพูดว่า “สามีรักลูก และมีความรับผิดชอบต่อลูกดีกว่าภรรยา”

แต่เพราะหาทางออกเรื่องภรรยาเล่นการพนันไม่ได้ หรืออย่างไร จึงมาลงเอยเอาที่ลูก ๆ ไม่ว่าตัวเล็กตัวน้อยตัวใหญ่ตัวโต จะถูกพ่อตีหมดทุกคนไม่มียกเว้น

ทั้งตี ทั้งด่า แต่ไม่เคยอบรมสั่งสอนลูก ลูก ๆ จึงเกิดความเกรงกลัวผสมความเกลียดชังและไม่อยากใกล้ชิดด้วย ลูกบางคนคิดว่าพ่อของตนเป็นเหมือนยักษ์เหมือนมาร ซึ่งถ้าทำไม่ถูกใจนิดเดียวหรือทำผิดอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่ใช่เรื่องใหญ่โตอะไร ก็พร้อมที่จะถูกลงโทษอย่างรุนแรง ทั้งตีทั้งตีทั้งเตะทั้งถีบหรือกระแทก

ลูกตัวเล็ก ๆ หนีหมดเพราะบางครั้งพ่อดุร้ายเหมือนกับยักษ์ ใครเลยจะอยากอยู่ใกล้ ๆ ยักษ์ หนีได้หนีเลย หลบได้หลบเลย

แต่ลูกคนที่เริ่มโตแล้ว ชักมีความคิดที่เป็นมงคลกับพ่อ โดยเห็นใจพ่อที่ต้องเหน็ดเหนื่อยสายตัวแทบขาดหาเลี้ยงลูกตั้งหลาย

คนที่อารมณ์ร้ายมากขึ้นทุกวันนี้ ก็เพราะต้องเครียดเรื่องการ
ทำมาหากินให้ได้มาพอใช้จ่าย แล้วยังต้องเครียดเรื่องภรรยาที่
เห็นบ่อนการพนันดีกว่าบ้าน แล้วยังต้องมาลุ้นกับลูก ๆ ในบ้าน
อีก. จึงสุดท้ายจะทนทาน

พอลูกทำผิดนิดหนึ่ง หรือขัดใจหน่อยหนึ่ง ก็จะลงโทษลูก
อย่างรุนแรง และเต็มไปด้วยโทสะอย่างร้ายกาจ เรียกว่าทำ
เกินกว่าเหตุก็น่าจะได้

เช่นครั้งหนึ่ง โกรธลูกชายคนหนึ่งอายุประมาณ ๑๐ ปี
เรื่องก็ไม่หนักหนาอะไร แต่พ่อผู้นี้กลับกระชากเข็มขัดหนังที่คาด
อยู่ที่เอวของตนออกมาตีลูก ไม่ได้ดูว่าทางด้านที่จะตีลูกนั้นเป็นหัว
หรือเป็นหางเข็มขัด ดีด้วยความหน้ามืด เพราะโทสะจริตปิด
บัง

หัวเข็มขัดโลหะฟาดเปรี้ยงสุดแรงลงตรงกลางหลังของเด็ก
ชาย เนื้อแตกทันที เลือดไหลปรือออกมา

เห็นจะไม่ต้องเล่าก็ได้ว่า เด็กชายจะเจ็บปวดเพียงใด เสียง
ร้องไห้ที่เต็มไปด้วยความเจ็บปวดนั้นสะท้อนความรู้สึกของผู้ได้
ยินได้ฟังเป็นอย่างยิ่ง

ผู้เป็นพ่อตกตะลึง โทสะหายไปเกือบหมด พี่สาววัยไล่เรี่ย
กันกอดน้องชายแล้วร้องไห้ด้วยความสงสาร ได้ยินเสียงพ่อออก
คำสั่งให้ไปเอาสำลีมาเช็ดเลือด แล้วเอายามาใส่ให้น้อง ก็ตะโกน
ใส่พ่ออย่างเหลืออด

“ตีมันเสียให้ตายซี จะมาใส่ยาทำไมกัน”

ปากดีนัก ก็เลยโดนไปเสียอีกคนหนึ่งตามระเบียบของพ่อที่มี
วิญญาณของ “ยักษ์” เข้าสิง ประเดี๋ยวก็เป็นคน ประเดี๋ยวก็เป็น
ยักษ์ อนิจจา...

คุณแม่ของขวัญตาและขวัญใจ หยุดเล่าเรื่องลงชั่วขณะ
หนึ่ง เมื่อเห็นลูกทั้งสองคนนั่งน้ำตาไหลเป็นทางเปียกแฉะ หยิบ
กระดาษเช็ดหน้ามาซับน้ำตาให้ลูก และของตัวเอง ดวงตาทั้งสอง
ข้างร้อนผ่าว ได้ยินเสียงแก้วตาถามเบา ๆ

“คุณแม่ขา ทำไมพ่อคนนั้น เขาถึงดูร้ายนักล่ะคะ”

แก้วตาถามด้วยน้ำเสียงปนสะอื้น คุณแม่ส่ายหน้า น้ำตา
เอ่อล้นดวงตาออกมาเช่นกัน

“คุณแม่ส่งสารเด็กผู้ชายคนนั้นเหรอคะ คุณแม่ถึงร้อง
ไห้”

คุณแม่พยักหน้าให้กับแก้วตา ขวัญใจถามบ้าง

“คุณแม่เห็นเขาดีกันจริง ๆ อย่างที่ขวัญเห็นต้นถูกพ่อตีที่
โรงเรียน หรือเปล่าครับ”

คุณแม่นิ่งไม่ตอบคำถามของขวัญใจ เด็กน้อยเขย่ามือคุณแม่
แม่ เข้าชี้ถามอีก คุณแม่จึง พยักหน้า

“จ๊ะ แม่เห็นเขาดีกันจริง ๆ เพราะฉะนั้นแม่จึงไม่ชอบการ
ทะเลาะวิวาทบตี หรือทุ่มเถียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำทารุณ
กรรมกับลูก แม่ต้องต่อต้านทุกวิถีทาง ถ้าเห็นใครทำอย่างนั้นกับ
ลูก”

อันที่จริงความต้องการของลูก ๆ ส่วนใหญ่นั้น เพียงพ่อแม่ให้การเลี้ยงดูตามสมควรแก่อัตภาพก็ต้องถือว่า “ทำดีแล้ว” เพราะเป็นผู้ให้ชีวิต เป็นผู้ให้กำเนิดด้วย ให้การเลี้ยงดูด้วย นับเป็นพระคุณอย่างสูงสุดที่ลูก ๆ ไม่สามารถจะทดแทนได้หมดสิ้นอยู่แล้ว

ไม่จำเป็นต้องให้ความรักจนเหลือเฟือ หรือไม่จำเป็นต้องเข้มงวดกวดขันจนลูกให้กลัวจนตัวสั่นตกอยู่ในลักษณะหวาดผวา กับทั้งไม่ควรจะลงโทษลูกรุนแรงจนดูเหมือนขาดความเมตตากรุณา

คืนนั้น คุณแม่ของแก้วตาและขวัญใจนอนไม่หลับ ครุ่นคิดถึงเรื่องนี้อยู่จนตีก รุสึกเสียใจที่ได้เล่าเรื่องนี้ไปแล้วทำให้ลูกต้องสะเทือนใจถึงร้องไห้ แมตตนเองก็ต้องหลั่งน้ำตาให้กับเรื่องในอดีตอีกครั้งหนึ่ง

ครั้งแรกเมื่อ ๒๐ กว่าปีมาแล้ว ที่ได้เห็นเหตุการณ์ โดยที่เด็กชายคนนั้นถูกบิดาบังเกิดเกล้าตีด้วยหัวเข็มขัดที่ทำด้วยโลหะ ถึงกับเนื้อแผ่นหลังแตก เลือดไหลปรือออกมา ภาพนั้นสะเทือนใจ สะเทือนขวัญอย่างรุนแรง จนเธอไม่สามารถที่จะลืมเหตุการณ์นั้นไปได้

ความฝังใจกับการลงโทษที่เกินกว่าเหตุ เป็นการกระทำของพ่อและกับลูกของตนเองซึ่งยังตัวเล็กอยู่แท้ ๆ เหตุการณ์นั้นนับว่าเป็นบทเรียนที่มีค่า สอนใจเธออยู่เสมอ ที่จะไม่ลงโทษกับลูก

ด้วยการเขียนตีรุนแรงอย่างนั้น

ผู้ใหญ่ที่ฉลาดย่อมจะสามารถหาวิธีอบรมสั่งสอนเด็ก ให้เข้ามาสู่แนวทางที่ถูกที่ควร ตามความต้องการของตนเองได้

วิธีหนึ่งที่ดีและได้ผล ก็คือการรู้จักทำให้ดูเป็นตัวอย่าง เด็ก ๆ นั้นพร้อมที่จะตามแบบอย่างที่ได้เห็นได้ยินมาจากพ่อแม่หรือครูอาจารย์อยู่แล้ว มันเป็นการเก็บจดจำและทำตาม ซึ่งเป็นไปแบบอัตโนมัติ

เว้นเสียแต่ว่า พ่อแม่ หรือครูอาจารย์บางคน จะเจ้าอารมณ์ เจ้าโทสะ ประเดี้ยวตีประเดี้ยวร้าย ฉุนเฉียวเกรี้ยวกราด เก่ง จึงทำให้เด็กต้องเสียคุณภาพไป

เด็กบางคนจะกลายเป็นคนเจี๊ยบขริ้ม เก็บกด มีปัญหาอะไร ก็ครุ่นคิดอยู่คนเดียว เกิดความวิตกกังวล หวาดกลัวอย่างขาดเหตุผล

เด็กบางคนก็จะกลายเป็นคนอารมณ์ร้าย เจ้าคิดเจ้าแค้น น้อยใจตนเอง สงสารตนเอง มองคนในแง่ร้าย แม้แต่พ่อแม่ของตนเอง และในที่สุดจะมองเห็นว่า แม้แต่โลกนี้ก็ไม่น่าอยู่

การที่คนเราจะให้กำเนิดลูกสักคนหนึ่งนั้น มิใช่เป็นของยาก แต่การที่จะเลี้ยงดูลูก อบรมสั่งสอนให้ลูกเป็นคนดีนั้นยากยิ่งกว่าหลายเท่านัก เพราะฉะนั้น ก่อนที่พ่อแม่จะลงโทษลูกซึ่งยังเป็นเด็กเล็กอยู่นั้น ควรจะได้คิดเทียบเคียงกับตัวเองบ้างว่า เมื่อตอนที่ตนยังเป็นเด็กอยู่นั้นได้เคยทำความผิดพลาดบกพร่อง

เสียหายอย่างใดให้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง มากหรือน้อยเพียงใดแค่ไหน

เมื่อคิดทบทวนเทียบเคียงดังนี้แล้ว ก็จะทำให้เห็นว่าทุกคนล้วนมีความบกพร่อง และทำผิดพลาดได้ด้วยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะเด็กเล็กย่อมมีโอกาที่จะทำผิดพลาดได้มากและได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่หลายเท่าตัว

เมื่อคิดได้อย่างนี้ เมตตาจิตก็จะเกิด ความเห็นอกเห็นใจจะมีเต็มเปี่ยม การลงโทษอย่างรุนแรงหรือไร้เหตุผลก็จะมี ทุกคนก็จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบและมีความสุข ตามควรแก่ อัตภาพ

คุณแม่ของแก้วตาและขวัญใจ คิดถึงการลงโทษของพ่อในอดีตของเด็กชายคนนั้น นึกถึงพ่อของตน เพื่อนแก้วและขวัญที่ตีลูกต่อหน้าเพื่อนเพราะทำเงินหาย

คิดเห็นใจพ่อที่ชอบลงโทษลูกแบบนั้น เพราะเขาได้รับความสามารถที่จะทำให้ดีกว่านี้ได้

คิดสงสารลูก ๆ ที่ต้องอยู่กับพ่อที่ไม่คิดให้ลึกซึ้ง ไม่เข้าใจลูก ซึ่งอนาคตของเด็กที่อยู่ในแหวดวงแบบนั้น โดยการถูกลงโทษอย่างรุนแรงบ่อย ๆ ก็อาจจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความละเอียดถี่ถ้วนไม่มีความประณีตพอ แล้วประพฤติตนอย่างที่ได้เคยประสบมากับลูกน้อยหรือกับบุคคลอื่น แบบไม่มีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันเลยก็ได้

เช่นเด็กที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้วโดนรุ่นพี่ “ซ่อม” อย่างหนักมาก่อน เมื่อเด็กคนนั้นอยู่ในมหาวิทยาลัยจนกระทั่งเป็นรุ่นพี่บ้าง หากเขาเป็นคนที่ไม่ความประณีตในจิตเพียงพอ เขาก็อาจจะอยาก “ซ่อม” รุ่นน้องอย่างหนักเช่นที่เขาได้เคยประสบและได้รับความสะเทือนใจมาแล้วบ้างก็ได้

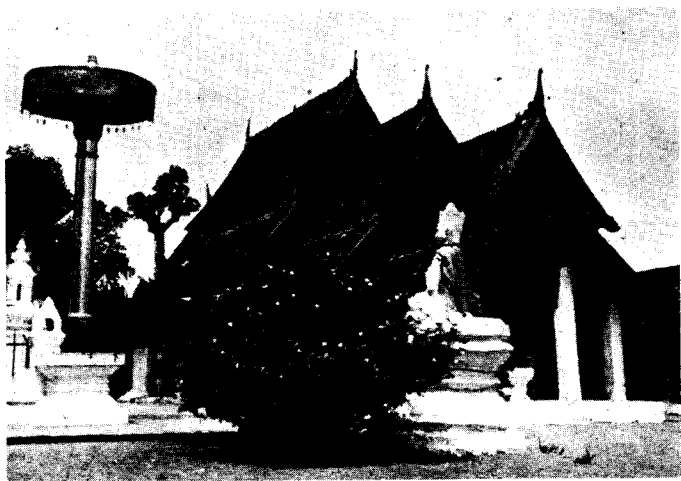
พระพุทธศาสนาสอนให้ทุกคนไม่เบียดเบียนกันมิใช่หรือ
ทุกคนรักสุขเกลียดทุกข์ฉันใด

บุคคลอื่น สัตว์อื่น ก็รักสุข เกลียดทุกข์ฉันนั้นเหมือนกัน
ดังนั้น ควรหรือที่เราจะเบียดเบียนกัน

เพราะฉะนั้นพ่อแม่ที่ไม่เห็นแก่ตัว จึงควรใช้วิธีการที่นุ่มนวลในการสอนลูกแทนการใช้อารมณ์ ก็จะได้ชื่อว่า ทำหน้าที่ของพ่อแม่โดยสมบูรณ์ คือ เป็นผู้ให้กำเนิดลูก เลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูก ด้วยความเมตตากรุณาอย่างแท้จริง

คำถามท้ายบท

๑. เด็ก ๆ คิดว่า การดื้อรั้น กับคุณพ่อคุณแม่ ดีหรือไม่ดี?
๒. เด็ก ๆ ชอบการลงโทษแบบไหน เวลาเราทำผิด
 - ๑) การเขียนตี
 - ๒) การอบรมสั่งสอน
๓. ถ้าเด็ก ๆ มีคุณพ่อคุณแม่ที่คอยตักเตือน พร่ำสอน ด้วยความรักและเมตตา เด็ก ๆ ควรจะทำตัวอย่างไร จึงจะสมกับความดีของท่าน?

พระวิหารวัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา จังหวัดลำปาง

บทที่ ๒

ความเห็นแก่ตัว

ตอนเย็นวันศุกร์ คุณพ่อของแก้วตาและขวัญใจ กลับมาจากต่างจังหวัด ลูกทั้งสองคนดีใจมาก ตรงเข้าไปกราบที่ตักคุณพ่อ ซึ่งนั่งอยู่บนเก้าอี้กำลังจะถอดรองเท้า

แก้วตานั่งลงกับพื้น แล้วถอดรองเท้าให้คุณพ่อ ตามที่เคยเห็นคุณแม่ทำมาก่อน ขวัญใจลูกก็จูงช่วยพี่สาวปรนนิบัติคุณพ่อบ้าง ลูกสองคนช่วยกันถอดรองเท้า ถูเท้ากันเป็นพัลวัน

คุณแม่ยกแก้วน้ำเย็นมาให้ และมีผ้าขนหนูชุบน้ำเย็นสำหรับเช็ดหน้าใส่จานมาด้วย

แก้วตาหยิบรองเท้าคุณพ่อไปวางไว้ยังชั้นที่วางรองเท้า เอาผ้าเช็ดรองเท้ามาเช็ดฝุ่นที่เประอะเปื้อน จนหมดฝุ่นแล้ว จึงเก็บเข้าที่ นำถุงเท้าไปใส่ในตะกร้าผ้าที่ใช้แล้ว

คุณพ่อต้มน้ำเย็นจนหมดแก้วด้วยความกระหาย แล้วหยิบผ้าในจานมาเช็ดหน้า สีหน้าสดชื่นขึ้นทันที

“เฮ้อ.. ชื่นใจจริง ขอบคุณแม่มากจะ... ไหน.. แก้ว กับขวัญ ลูกขี้เย็นให้พ่อดูหน่อยสิ โตขึ้นมากไหม”

ลูกทั้งสองคน ลูกขี้เย็นคู่กันตรงหน้าคุณพ่อ คุณพ่อทำท่าตลก มองดูลูกอย่างพิริยพิจารณา คุณแม่หัวเราะขำในท่าทาง

“แหม.. คุณพ่อนี้ แปลกจริง ๆ ไปต่างจังหวัดเพียง ๕ วัน กลับมาที่ไร ก็ต้องมาวัดส่วนสูง ส่วนกว้างของลูกทุกที ลูกจะ โตขึ้นมาอีกสักเท่าไรร่วมกันเชียวคะ”

“อ้าว... คุณแม่ครับ พูดยอย่างนั้นก็ไม่ถูกนะครับ ต้นไม้ของ พ่อทางต่างจังหวัดเพียง ๕ วันเหมือนกัน โตเยอะแยะเลยนะครับ จะบอกให้”

คุณแม่หยิกแขนคุณพ่อเบา ๆ ในคำพูดที่กระซ่ำเข้าหาแม่
“ต้นไม้ของคุณพ่อได้ปุ๋ยดีนี่คะ ก็โตเร็วแหละซี ลูกของดิฉัน สองคนไม่มีปุ๋ยจะใส่ จะโตเร็วแบบต้นไม้ได้ยังไงกันคะ”

ลูกสองคนตบมือให้คุณแม่ด้วยความพอใจในคำตอบ

“คุณแม่ตอบเก่งจังเลยคะ คุณพ่อจะว่ายังไงคะ ที่นี่”

คุณพ่อหัวเราะก่อนตอบ

“พ่อก็จะหาปุ๋ยมาใส่ให้แก้วกับขวัญบ้าง ดีไหมละ”

“ปุ๋ยอะไรครับคุณพ่อ”

ขวัญใจถามด้วยความสนใจ

“ปุ๋ยคอก ดีมากที่สุดทีเดียวจะ”

คุณพ่อตอบหน้าตาเฉย แก้วตาทำท่าสงสัย

“คุณพ่อขา ปุ๋ยคอกนะ คุณพ่อเคยบอกแก้วว่า ทำมาจากมูล สัตว์ไม่ใช่หรอคะ”

คุณพ่อพยักหน้าเป็นเชิงรับ แก้วตาจึงถามต่อไปอีก

“ถ้าอย่างนั้น... แล้ว.. แล้ว จะเอามาใส่กับคน ได้ยังไงกัน
คะ”

คุณพ่อโบกมือเป็นเชิงห้าม

“เดี๋ยวจะ เดี่ยวจะ แก้วเข้าใจผิดแล้ว พ่อยังพูดไม่ทันจบเลย
นะนี่ พ่อบอกว่า ปุ๋ยคอกนะ ดีมากทีเดียวนั่น หมายถึงดีสำหรับ
ต้นไม้ต่างหาก ส่วนลูกสองคน ต้องใช้ปุ๋ยแบบนี้จะ”

คุณพ่อพูดจบก็แก้ถุงพลาสติกขนาดใหญ่ที่ซ้อนกัน ๒ ชั้น
ออก แก้วตา กับ ขวัญใจ ชะโงกหน้าดูของที่บรรจุอยู่ในถุง
พลาซอทาน

“โอ้โฮ.. ถั่วเหลืองเยอะเยอะเชียว”

“เม็ดก็โต โต”

คุณพ่อเลื่อนถุงไปตรงหน้าคุณแม่

“ถ้าแม่ว่าง ก็ทำนํ้านมถั่วเหลืองให้ลูกดื่มจะ เป็นอาหาร
เสริมประเภทโปรตีนผักที่มีคุณค่ามาก หาซื้อง่าย ราคาก็ไม่แพง
และมีประโยชน์ในการบำรุงเสริมสร้างร่างกาย อีกทั้งบำรุงผิว
พรรณได้ดีมาก แล้วยังบำรุงสายตาได้อีกด้วยนะ เด็กดื่มได้ผู้ใหญ่
ดื่มดี... นี่พ่อไม่ได้ซื้อมาหรอกนะ ชาวไร่คนหนึ่งี่พ่อช่วยเหลือ
เสมอ ๑ เขาเอามาให้”

“แหม.. ไม่ต้องโฆษณาก็ขายดีอยู่แล้วละคะ สำหรับถั่วเหลือง
นี่นะ ทำไม่ทันเสียด้วยซ้ำไป แล้วยังอะไรคะ อยู่ในกล่องมิดชิด
เชียว”

คุณแม่พูดพลาซอขึ้นมาไปที่กล่องกระดาษใบโต

“อ้อ... กล่องนี้ พักทองจะ”

“ไหน... ขอแก้วดูบ้างซิคะ”

แก้วชะโงกหน้าดู พลังอุทาน

“ไอ้โฮ.. ลูกโตจังเลย กลับมาจากต่างจังหวัดที่ไร คุณพ่อ
แบกของหนัก ๆ มาทุกที.. คุณแม่ขา พักทองลูกโตแบบนี้ เรามี
ต้องผัดรับประทานกันทุกวันหรือคะ”

“ก็ดีนี่จะลูก รับประทานพักทองกันทุกวัน ก็เท่ากับรับ-
ประทานวิตามินเอ. กันทุกวัน แล้วยังมีวิตามินอื่น ๆ อีก ไม่แพ้
ถั่วเหลืองเหมือนกันนะจะ บำรุงสายตาได้ดีทีเดียว”

คุณแม่พูดจบก็หันมามองขวัญใจที่กำลังทำหน้าแบ่

“ขวัญ เป็นอะไรไปจะ ลูก”

“เบื่อพักทองครับ คุณแม่”

คุณแม่หยิกแก้มลูกเบา ๆ

“อะไรกัน ยังไม่ทันจะได้ทำอะไรให้รับประทานเลย บ่นเบื่อ
เสียแล้วหรือนี่ แล้วลูกไม่กลัวคุณพ่อน้อยใจหรือจะ อุตส่าห์แบก
มาจากต่างจังหวัดตั้งไกล หนักด้วย”

ขวัญใจเอียงคอถามคุณพ่อ

“คุณพ่อ น้อยใจหรือเปล่าครับ”

คุณพ่อยิ้ม พลังลูบศีรษะขวัญใจด้วยความรักและเอ็นดู

“เด็กเอ๊ยเด็ก อยากจะพูดอะไรก็พูดเรื่อยเปื่อยไป พระท่าน
สอนไว้ว่า คนเราก่อนพูด ก่อนทำอะไร ควรคิดให้ดีให้รอบคอบ
เสียก่อน จะได้ไม่พูดผิด ไม่ทำผิดยังงี้ละลูก แล้วเรื่องพักทองที่พ่อ
เอามานี่นะ อย่างกลัวว่าจะเบื่อเลย คุณแม่ของลูกมีฝีมือมาก ทั้งผัด
จืดใส่ไข่ ทั้งแกงเผ็ด ทั้งเชื่อม ทั้งแกงบวช ทั้งทำไส้สังขยา แล้วยัง

หนึ่งรับประทานกับมะพร้าวขูดได้อร่อยมากทีเดียว คุณแม่ทำให้
เรารับประทานกันตั้งหลายหนแล้ว จำไม่ได้หรือจะ”

คุณแม่หยิบผักทองลูกหนึ่งมาถือไว้ในมือ

“ผักทองนี้ราคาไม่แพง ช้ามีประโยชน์ต่อร่างกายมาก
คุณพ่อเอามาให้เราทุกครั้งก็ไม่น่าเบื่อหรอกลูก แม่จะพยายามทำ
ให้ไม่ซ้ำกัน อาหารคาวบ้าง ขนมหวานบ้างนะจะ”

คุณแม่พูดแล้วก็ทำท่าจะเดินไปยังห้องครัว

“แม่จะไปทำกับข้าวแล้ว ประเดี๋ยวจะหิวกันแย่ ลูกสองคน
ทำการบ้านนะจะ ส่วนคุณพ่อไปอาบน้ำ จะได้หายเหนื่อยหาย
เพลียไงจะ”

“คุณแม่ขา การบ้านของแก้วทำไปบ้างแล้วละคะ ฟรุ้งนี้
ค่อยทำต่อก็ได้ วันนี้ขอช่วยคุณแม่ทำกับข้าวก่อน คุณแม่จะได้ไม่
เหนื่อยมากไงคะ เพราะได้ลูกสองคนเป็นผู้ช่วย ไปเถอะขวัญ
ไปช่วยคุณแม่ทำกับข้าวกัน”

พูดจบแก้วตาก็จูงมือขวัญใจเดินนำหน้าคุณแม่ไปในครัว
คุณแม่กับคุณพ่อสบตากัน พลงยิ้มอย่างมีความสุข ในความมี
น้ำใจของลูกทั้งสอง

ที่โต๊ะอาหารเมื่อเย็นวันนั้น บรรยากาศดีมาก พ่อแม่
ลูกพร้อมหน้าพร้อมตากัน คุณพ่อเติมข้าวแล้วเติมข้าวอีก จานที่
สามกำลังจะหมดไป

“กลับบ้านทีไร เจริญอาหารทุกที”

คุณพ่อพูดพลาง เอามือลูบท้อง คุณแม่เตือนด้วยความห่วงใย
“ระวังจะอ้วนนะคะ”

“ไม่กลัวหรอกจ้ะ เพราะตอนเช้า ๆ พ่อออกวิ่งบริหารร่างกายทุกวัน”

คุณพ่อพูดจบก็ตักข้าวใส่ปาก เคี้ยวจนหมดคำข้าวแล้ว
จึงพูดกับคุณแม่ต่อ

“ต่างจังหวัดตอนนี้ แห้งแล้งจังเลย สงสารชาวไร่ชาวนา
ฝนทิ้งชว่นานมาก พี่พันธุ์ธัญญาหารเสียหายหมด ตอนกลางคืน
ก่อนนอนพ่อสวดมนต์ ก็ได้แต่ไหว้พระขอพร ขอให้เจ้าที่เจ้าทาง
เจ้าป่าเจ้าเขา ช่วยดลบันดาลให้ฝนตกด้วย”

“คุณพ่อขา ทำไมฝนถึงไม่ตกลงละคะ”

แก้วตาถามด้วยความสนใจ คุณพ่อส่ายหน้าแบบท้อแท้

“ต้นไม้นิปา ถูกตัดถูกโค่น ถูกทำลายมากมาย เป็นสาเหตุ
หนึ่งที่ทำให้ฝนไม่ตกจะลูก”

“ถ้าตัดต้นไม้แล้ว ทำให้ฝนไม่ตกอย่างที่คุณพ่อว่า แล้วเขา
จะตัดกันทำไมละคะ”

“เป็นเรื่องของคนเห็นแก่ตัว ที่ทำเพื่อตัวเอง โดยไม่ได้คิด
คำนึงถึงประชาชนและชาวไร่ชาวนาจำนวนมากที่ต้องลำบาก
แสนสาหัส”

“ทำไมคุณพ่อไม่ห้ามเขาล่ะครับ”

ขวัญใจถามแบบไร้เดียงสา คุณแม่หยิบจานผลไม้มาวาง
ตรงกลางโต๊ะอาหาร พลังตอบคำถามแทนคุณพ่อ ซึ่งกำลังหยิบ

ซ่อมจิมผลไม้รับประทานอยู่

“เขาตัดกันในปีลึก ๆ คุณพ่อไม่มีโอกาสได้เห็นคนพวกนี้
หรือจะ พวกที่ตัดไม้โค่นไม้นี้ มีอยู่ ๒ จำพวกเป็นอย่างน้อย
แต่ก็เป็นพวกที่เห็นแก่ตัวอย่างร้ายกาจทีเดียวแหละจะลู่ พวกที่
๑ ลักลอบตัดต้นไม้ในป่าสงวนของชาติไปขาย เอาเงินเข้ากระเป๋า
ตัวเองและพรรคพวก พวกที่ ๒ ตัดไม้ทำลายป่า เพื่อทำไร่เลื่อน-
ลอย”

“คุณแม่ขา ทำไมคุณแม่ถึงทราบเรื่องดีนักล่ะคะ”

แก้วตาถาม คุณแม่หัวเราะ

“ก็แม่ฟังคุณพ่อปรับทุกข์บ่อย ๆ จนจำขึ้นใจแล้วละจะลู่”

“คุณพ่อครับ ไร่เลื่อนลอย เป็นอย่างไรครับ ขวัญอยาก
ทราบจัง”

“คือพวกชาวไร่ ที่เปลี่ยนที่ทำกินไปเรื่อย ๆ ปลูกพืชครั้ง
หนึ่งแล้ว ไม่รู้จักบำรุงรักษาดิน พอดินจืด ปลูกอะไรไม่ได้ผล
แล้วก็ย้ายที่ปลูกใหม่ เมื่อย้ายไปอยู่ที่ไหน ก็ตัดไม้ทำลายป่าที่นั่น
เพราะฉะนั้นพวกทำไร่ เลื่อนลอยนี้ จึงเป็นคนอีกจำพวกหนึ่งที่
ทำลายป่าสงวนของชาติ และเป็นการทำผิดกฎหมายด้วย”

“แล้วเขาไม่กลัวตำรวจจับเหรอครับ”

“พ่อคิดว่า ถ้ามีตำรวจไปคอยจับจริง ๆ จัง ๆ ก็น่าจะดี
เหมือนกันนะ แต่บางทีสถานที่ที่เขาทำลายป่ากัน มันก็อยู่ลึกเกิน
ไป จนผู้รักษากฎหมายตามเข้าไปไม่ถึง”

คุณพ่อหยิบผลไม้มารับประทาน เคี้ยวจนหมดปากแล้วจึง
พูดต่อ

“ต้นไม้ใหญ่ในป่านั้น จะปกคลุมพื้นดิน ทำให้เกิดความ
ชุ่มชื้น และเป็นส่วนหนึ่งที่ดึงดูดให้ฝนตกลงมาด้วย โดยเฉพาะต้นไม้
ใหญ่ที่อยู่ในบริเวณต้นน้ำลำธาร เมื่อถูกตัดถูกทำลายไปเสีย
แล้ว ก็จะทำให้แหล่งต้นน้ำลำธาร เกือบกักน้ำได้ลดน้อยลง เป็นผล
ทำให้น้ำในลำธาร ห้วย หนอง คลอง บึง ลดน้อยลงไปด้วย เกิด
ความเสียหาย ทำให้มีน้ำไม่เพียงพอในการเพาะปลูกพืชต่าง ๆ”

“บางแห่งปลูกพืชไว้แล้ว น้ำในลำธาร ในห้วย ในหนอง
ในคลอง ในบึง เกิดแห้งขอดไปหมด ก็หันมารอคอยความหวังจากน้ำ
ฝนแทน แต่ฝนจะตกได้ยังไกลละ ในเมื่อบริเวณป่า เขา ก็ยังมี
แต่ความแห้งแล้ง เพราะขาดต้นไม้ใหญ่ เนื่องจากถูกตัด ถูกโค่น
ถูกทำลาย ไปเสียจนเกือบจะหมดป่าอยู่แล้ว”

“ซึ่งพ่อก็ได้บอกแล้วว่า ต้นไม้ใหญ่นั้น เป็นส่วนหนึ่งในการ
เรียกฝนได้ เพราะฉะนั้นเมื่อต้นน้ำลำธารมีน้ำลดน้อยลงเสียแล้ว
ห้วย หนอง คลอง บึง สระ ต่าง ๆ ก็พลอยแห้งไปด้วย ข้าพเจ้าฝน
ฝนก็ยังไม่ตกลงมาเสียอีก บางทีก็ตกลงมาหน่อยหนึ่ง แล้วก็ทิ้ง
ช่วงไปเสียนาน พืชที่ปลูกไว้แล้วจึงต้องแห้งตายไป ทำให้เกิด
ความเสียหายอย่างมากมายกับชาวไร่ชาวนา”

คุณพ่อหยิบแก้วน้ำมาดื่ม พลังเลให้ลูกฟังต่อไปถึงผลเสีย
อันเกิดจากการกระทำของคนที่เห็นแก่ตัว

“ครั้นเมื่อถึงคราวมีมรสุมใหญ่พัดเข้ามา ทำให้ฝนตกหนัก

น้ำฝนจะไหลหลากจากที่สูงลงสู่ที่ราบลุ่มอย่างรวดเร็ว เพราะไม่มีต้นไม้ใหญ่คอยรองรับซึมซับน้ำไว้อย่างแต่ก่อน ยังผลให้เกิดน้ำท่วมอย่างฉับพลัน ท่วมไร่-นา และพัดพาเอาที่พักรักษาตัวของประชาชนพินาศไปในเวลาอันรวดเร็ว”

“ชีวิตและทรัพย์สินต้องจมหายไปในห้องน้ำ หากหลบหนีทันก็พอเอาชีวิตรอดไปได้ พวกที่หลบหนีไม่ทัน คือ คนแก่ และเด็ก กับคนพิการก็ต้องตายไป แม้สัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย หมู เป็ด ไก่ เป็นต้น ก็ยังต้องถูกกระแสน้ำพัดพาล้มตายไปเช่นกัน”

“น้ำที่ไหลหลากมาอย่างฉับพลันนั้น เป็นผลมาจากการกระทำของคนที่เห็นแก่ตัวเพียงไม่กี่คน ที่ตัดต้นไม้ทำลายป่า โดยเฉพาะที่เป็นป่าสงวนของชาติ ยังความพินาศฉิบหายให้เกิดขึ้นแก่ประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง”

“คุณพ่อขา ทำไมคนพวกนั้นเขาถึงเห็นแก่ตัวล่ะคะ ทำไมเขาไม่สงสารเด็ก ๆ และคนแก่ที่ต้องจมน้ำตายบ้างล่ะคะ”

แก้วตาถามด้วยสีหน้าเศร้า ๆ คุณพ่อเองก็หน้าเศร้าเช่นกัน

“ก็เพราะเขามีความโลภอยากได้อยู่ในใจมากนะลูก”

“เขาอยากได้มาก ๆ ไปทำไมกันคะ เพราะทำไปแล้วก็มีแต่ความเดือดร้อน ไม่มีน้ำจะปลูกต้นไม้บ้าง น้ำท่วมคนตายสัตว์ตายบ้าง”

“อืม.. ลูกพ่อสนใจเรื่องนี้ ฟังพ่อเล่าแล้วจับใจความได้ดี ไม่เบื่อบ้างหรือลูก มันเป็นเรื่องของผู้ใหญ่นะนี่”

“จะเบื่อยังไงกันคะ ในเมื่อมีน้ำท่วม แล้วก็มีเด็กตายด้วย

แล้วยังมีคนแก้ที่นำสงสารตายอีก แก้วสงสารค่ะ”

“บางแห่งเวลาแล้งจัด ๆ ไม่มีน้ำจะดื่มด้วยนะลูก กว่าหาน้ำมาเก็บไว้ดื่มได้สักถัง สักตุ่ม ก็จะต้องเข็นรถไปหาน้ำกันไกล ๆ สองสามกิโลก็ต้องเดินกันไป เพราะบางพื้นที่มีบ่อน้ำตื้น บ่อเล็ก ๆ ที่เป็นตาน้ำ จะมีน้ำไหลซึมออกมาตลอดเวลา แม้ไม่มากนัก แต่ก็พอจะประทังชีวิตไปได้บ้าง จะมีชาวบ้านนำภาชนะใส่น้ำ บรรทุกรถเข็น ๆ ไปรอกันจำนวนมาก นั่งรอกันยาวนานก็ชั่วโมงก็ต้องรอ เพื่อที่จะให้ได้น้ำนั้นมาประทังชีวิต ซึ่งสมัยก่อนความแห้งแล้งจะไม่รุนแรงมากมายถึงขนาดนี้เลย”

“คุณพ่อขา คนพวกนั้นที่เขาเห็นแะตัวอย่างที่คุณพ่อบอก เมื่อเขาอยากจะมีเงิน ทำไมเขาถึงไม่ทำงานอย่างคุณพ่อล่ะคะ”

“เพราะเขาอยากจะรวยเร็ว ๆ เขาจึงต้องทำทุจริตไงล่ะ”

“ทำงานอย่างคุณพ่อ จะรวยได้ไหมคะ”

“รวยได้สิลูก ถ้าเราได้เงินเดือนมาแล้ว เราพยายามใช้ให้เหลือ เมื่อเรามีเงินเหลือเก็บทุกเดือน ๆ ในไม่ช้าเราก็สามารถจะเป็นคนรวยคนหนึ่งได้เหมือนกัน และถ้าเราอยากจะรวยมาก ๆ เราก็จะต้องขยันให้มากขึ้น ทำงานให้มากขึ้น เราก็จะมีเงินเก็บมากขึ้น และถ้าเราใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง ไม่ฟุ่มเฟือยเราก็มีฐานะมั่นคงได้ในไม่ช้า”

ขวัญใจยกแก้วน้ำเย็นมาวางตรงหน้าคุณพ่อ

“คุณพ่อครับ คอแห้งไหมครับ”

คุณพ่อดื่มน้ำลูกชายมากอดด้วยความรักและเอ็นดู

“นั่งฟังกันตาแป๋วเขียว ไม่่วงกันบ้างหรือไงจะ อุปสรรคจากความแห้งแล้งนี้ ทำให้เพาะปลูกไม่ได้ประการหนึ่ง แล้วยังมีอุปสรรคจากการเพาะปลูกได้แล้วแต่ได้ผลผลิตน้อย.. ลงทุนมากแต่ขายได้น้อย เนื่องมาจากต้นทุนสูง แล้วได้ผลน้อย ก็เลยทำให้ไม่มีกำไร หรือบางทีก็ขาดทุนไปเลย พ่อเองก็พยายามช่วยเต็มที่ แต่บางที่พื้นดินก็ไม่อำนวย”

“ทำไมครับพ่อ ดินนี้มันไม่เหมือนกันหรือครับ”

“ไม่เหมือนกันหรอกลูก ภาคอีสานบางจังหวัด ปลูกข้าวได้เพียงไร่ละ ๓๐ ถังเท่านั้น ภาคเหนือเขายังได้ไร่ละตั้ง ๕๐ ถัง ส่วนภาคกลางไร่หนึ่งได้ถึง ๗-๘๐ ถังเมื่อวานนี้ชาวนาคนหนึ่งชื่อ“ลุงเผือก” มาหาพ่อ ปรับทุกข์ว่า จะทนอยู่ในสภาพนี้ต่อไปอีกสักระยะหนึ่งเท่านั้น จากนั้นก็จะเลิกเป็นชาวนาแล้ว เพราะมีเสมอตัวกับขาดทุน

เวลานี้พยายามส่งเสริมให้ลูกเรียนสูง ๆ เพื่อจะได้ไม่ต้องมาเป็นชาวไร่ชาวนาอย่างพ่อคือลุงเผือกอีกต่อไป”

“ถ้าไม่มีชาวนาแล้ว ใครจะปลูกข้าว ละคะ”

คุณแม่บ่นเบา ๆ คุณพ่อพยักหน้า พลาญพูดต่อไป

พ่อเองก็รู้สึกไม่สบายใจเหมือนกัน เพราะลุงเผือกบอกว่า มีพรรคพวกเห็นชอบด้วยกับลุงเผือกหลายคนแล้ว พ่อจึงได้ให้คำแนะนำลุงเผือกว่า ลุงรักลูก ไม่อยากให้ลูกลำบากอย่างลุงนะ ดีแล้ว แต่ลุงควรให้ลูกเรียนสูง ๆ ในด้านเกษตรกรรม แล้วมาคิดอ่านว่า ทำอย่างไร นาของลุง ๑ ไร่ จะปลูกข้าวให้ได้สัก ๗-๘๐

ถึงท่าอากาศยานขาบ้าง หรือว่า ถ้าทำไร ก็ให้คิดอ่านหาทางลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น ลูกชายของลุง ไม่ต้องลงมือทำเองทุกอย่างหรอก เป็นผู้คิดค้นและวางแผนเท่านั้นก็พอแล้ว”

“คำแนะนำของคุณพ่อดีนะคะ”

คุณแม่ชมเชยด้วยความจริงใจ

“พ่อยังบอกลุงเผือกอีกว่า การหางานให้ลูกทำในกรุงเทพฯ นั้น เป็นเรื่องยากมากที่สุดในเวลานี้ ต้องแข่งขันกับคนเป็นหมื่น ๆ เพราะฉะนั้นสนับสนุนให้ลูกเรียนสูง ๆ แล้วมาหาหนทางช่วยชาวไร่ชาวนากันดีกว่า เพราะถ้าชาวนาไม่ทำนาเสียแล้ว พวกชาวนาเองจะต้องลำบากก่อนใคร เพราะแต่ละครอบครัวก็มีฐานะยากจนแล้วกลับจะต้องมาซื้อข้าวแพง ๆ กินจะไหวหรือ... ลุงเผือกถามว่า ทำไมข้าวถึงจะแพงล่ะ..พ่อก็บอกว่า เมื่อชาวนาเลิกทำนาหรือปลูกข้าวน้อยลง ข้าวก็ต้องราคาสูงขึ้นเป็นธรรมดา ดีไม่ดีสั่งข้าวมาจากต่างประเทศ เราจะมีเงินไปซื้อหรือ ของนอกมันแพงจะตายไป รู้สึกว่า ลุงเผือกจะเห็นด้วยกับพ่อ บอกว่าจะไปเล่าให้พรรคพวกฟัง เผื่อมันจะเปลี่ยนใจ ทำให้พ่อสบายใจไปหน่อยหนึ่ง”

“พ่อให้เหตุผลได้ดีมากทีเดียว แล้วทำไมถึงสบายใจหน่อยหนึ่งเท่านั้นล่ะคะ” คุณแม่ถามด้วยความสงสัย

“พ่อยังสงสารพวกเขาอยู่ เพราะบางพื้นที่เขายังลำบากกันจริง ๆ พ่อกับเพื่อน ๆ ที่ทำงานเกษตรด้วยกัน จะต้องพยายามคิดหาทางช่วยเขาให้สบายขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ให้ได้”

คุณแม่ยิ้มปลอบใจ ในปัญหาเกี่ยวกับงานของคุณพ่อ
“คุณพ่อของแก้ว กับขวัญ เก่งไหมจะ พุดเสียงสูงผิอกเปลี่ยน
ใจเลย”

แก้วตาใช้ซ่อมจัมมะละกอสุกในจานป้อนให้คุณพ่อ

“นี่คะ รางวัลของคุณพ่อคนเก่ง”

“พรุ่งนี้แม่ตั้งใจจะพาแก้วกับขวัญไปกราบนมัสการหลวงปู่
ที่วัด วันนั้นนอนแต่หัวค่านะลูก พรุ่งนี้เราจะได้ไปกันแต่เช้า แม่จะ
เชื้อมพริกทองคั้นนี้ เพื่อเอาไปถวายหลวงปู่ด้วย”

คุณพ่อชี้ตัวเอง

“พ่อต้องไปด้วยหรือเปล่าจ๊ะ”

“คุณพ่อเป็นหัวหน้าคณะ ไม่ไปได้ยังงัยกันคะ”

คุณแม่ตอบ พลังมองดูขวัญใจ ประคองแก้วน้ำมาส่งให้
คุณพ่ออีก

“คุณพ่อครับ น้ำเย็นครับ”

เสียงคุณพ่อร้องเสียงหลง

“โอ้ย.. แม่ลูก.. อยากให้พ่อท้องแตกตายเพราะน้ำหรืองัยกัน
ตั้งแต่กลับมาถึงบ้าน น้ำแก้วนี้เป็นแก้วที่ ๑๐ แล้วนะจะบอก
ให้ คุณแม่ ๔ แก้ว คุณลูกอีกคนละ ๓ แก้ว รวมเป็น ๑๐ พอดี
พอดี เห็นพุงพ่อหรือยัง ลั่นเปรี้ยะ ๑ กำลังจะแตกอยู่แล้ว มากเกิน
พอดี เขากำหนดน้ำดื่มเพื่อสุขภาพ วันละ ๘ แก้วเท่านั้น นี่พ่อ
กลับมาถึงบ้านเพียง ๓-๔ ชั่วโมง จะให้ดื่มตั้ง ๑๐ แก้ว โอ้ย..
เป็นลมดีกว่า....”

พอพูดจบคุณพ่อก็แก้มองเอาหน้าฟูบลงไปกับโต๊ะ คุณแม่และลูก ๆ ช่วยกันฉุดขึ้นมา แล้วต่างก็หัวเราะกันอย่างมีความสุข

คำถามท้ายบท

๑. เด็ก ๆ มีความรู้สึกร้อย่างไรกับคนที่เห็นแก่ตัว?
๒. การตัดไม้ทำลายป่า มีผลเสียหายเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง?
๓. การปลูกต้นไม้ทำให้พื้นดินชุ่มชื้น ถ้าเด็ก ๆ มีโอกาสจะปลูกต้นไม้ไหม?

บทที่ ๓

บุคคลที่หาได้ยากในโลก

ตอนเช้าวันเสาร์ คุณพ่อคุณแม่และแก้วตากับขวัญใจ ก็ได้พากันเดินเข้ามาในวัดที่หลวงปู่อยู่จำพรรษา ในมือของทุกคนต่างถือของกันมาคนละอย่างสองอย่างเพื่อถวายหลวงปู่

ภายในบริเวณวัด มีต้นไม้ใหญ่ปลูกอยู่หลายต้น แลดูร่มเย็นทำให้เกิดความร่มรื่น มองดูที่พื้นดินแล้ว ก็สะอาดตา ปราศจากเศษขยะหรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ ไม่มีมูลสุนัขกองระเกะระกะ แม้ว่าจะมีสุนัขหลายตัวเดินอยู่ขวกไขว่

ไม้ดอกที่มีกลิ่นหอมส่งกลิ่นรยรินกระจายไปตามสายลมชื่นใจยิ่งนัก

นกนานาชนิดจับอยู่ตามกิ่งไม้้น้อยใหญ่ ส่งเสียงเจื้อยแจ้วจำนรรจา บ้างก็ส่งเสียงดังขับร้องเพลงเป็นทำนองไพเราะเสนาะโสต ดังหนึ่งดนตรีธรรมชาติที่ฟังได้บ่อย ๆ มิรู้เบื่อ

บางตัวชอบที่จะบินก็โผบินบินจากกิ่งไม้ขึ้นไปยังกิ่งไม้โน้น บ้างก็บินถลาร่อนไล่ตามกันอย่างร่าเริง

นกนางเขนคู่หนึ่งมีลูกที่เพิ่งจะสอนบิน พาลูกบินในระยะใกล้และไม่สูงจากพื้นดินเท่าไรนัก บินให้ลูกดูเป็นตัวอย่าง ครั้นแล้วก็พาลูก ๆ บินลงมายังพื้นดินเพื่อหาอาหาร เมื่อพบอาหารแล้วก็คาบมาไว้ในปากแล้วกระโดดด้วยท่าทางน่ารักไปป้อนใส่ในปากของลูก คำแล้วคำเล่า ป้อนอยู่อย่างนี้ ให้กับลูก ๆ หลายตัว

ทั้งพ่อนกแม่นกต่างก็ช่วยกันบ่อนอาหารให้ลูกอย่างไม่เบื่อง่าย

เมื่อลูกนกบางตัวกระโดดไปไกลตานัก ทั้งพ่อทั้งแม่ก็จะส่งเสียงร้องเรียก ลูกก็จะกลับมาอยู่ใกล้พ่อใกล้แม่ตามเดิม

ทั้งเลี้ยงดูลูก ๆ ด้วยการหาอาหารมาบ่อนให้

ทั้งดูแลรักษาปกป้องกลัวลูก ๆ จะได้รับอันตราย

ช่างทำหน้าที่ของพ่อแม่ได้ดีแท้ ๆ แม่เจ้าจะเป็นเพียงนกนางเขนกก็ตาม

ดูนกทั้งหลาย ช่างมีความสุขสนุกสนานเบิกบานเสียนี้กระไร

นกเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้โลกสวยงามและสดชื่น จึงควรที่จะช่วยกันทะนุถนอมไว้ด้วยความรักและเมตตา มากกว่าที่จะคิดทำลาย

และบรรดานกทั้งหลายเหล่านี้ ก็คงจะมีสัญชาตญาณรู้ว่า สถานที่แห่งนี้เป็นเขต “อภัยทาน” คือเขตของผู้มีเมตตาธรรม ไม่มีการรังแกสัตว์ ไม่ประทุษร้ายต่อสัตว์ จึงพากันมาชุมนุมกันมาร่าเริงกัน อย่างมิต้องหวาดระแวงต่อ “มรณภัย” คือความตาย แม้แต่น้อย

แน่นอน ชื่อว่า “วัด” อันเป็นที่อยู่ของพระภิกษุสงฆ์ผู้เป็นสาวกของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย่อมเป็นที่ให้ซึ่งความสงบสุขแก่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลายตลอดมา

คุณพ่อคุณแม่และแก้วตากับขวัญใจ เดินชมนกชมไม้กันมาด้วยความเพลิดเพลินและเป็นสุขใจ จนกระทั่งมาถึงหน้ากุฏิของหลวงปู่ ต่างก็พากันถอดรองเท้าแล้ววางแอบไว้ข้างหนึ่งไม่ให้เกะกะ

เมื่อทุกคนก้าวเข้าไปในกุฏิแล้ว ก็เปลี่ยนเป็นค่อย ๆ คลานไปจนถึงใกล้ ๆ ที่นั่งของหลวงปู่ คุณพ่อนำกราบนมัสการด้วย “เบญจางคประดิษฐ์” คือการกราบไหว้ด้วยการตั้งอวัยวะทั้งห้าลงกับพื้น คือเข่าทั้งสอง มือทั้งสอง และหน้าผาก จรดลงกับพื้น

หลวงปู่ฉันเข้าเสร็จแล้ว ลูกศิษย์กำลังนำสำหรับอาหารออกไป

“เออ.. เจริญสุข เจริญสุข ทุกคนนะหลาน”

ครั้นแล้วหลวงปู่ก็หันไปพูดกับชายหญิงมีอายุคู่หนึ่ง ซึ่งนั่งอยู่ในกุฏิของหลวงปู่อยู่ก่อนแล้ว

“โยมมีธุระอะไรก็ว่ามาเลยนะ ไม่ต้องเกรงใจ”

หญิงวัยห้าสิบเศษหน้าตาหม่นหมอง ยกมือพนมเสมอออกพูดเสียงเครือ

“บ้านของดิฉันอยู่ทางภาคเหนือเจ้าค่ะ มีอาชีพทำนา มีลูกชายอยู่เพียงคนเดียว ส่งเสียให้เขาเรียนจนจบมหาวิทยาลัย จบปีนี้อเองเจ้าค่ะ ยังไม่ทันจะได้รับปริญญาก็มาด่วนเจ็บเสียก่อน ขณะนี้กำลังนอนอยู่ในโรงพยาบาลเจ้าค่ะ”

พูดมาถึงตอนนี้ คุณแม่วัยห้าสิบเศษก็ร้องไห้สะอึกสะอื้น

เสียงหลวงปู่พูดพลอบ

“โยมจะห่วงอะไรอีกเล่า ในเมื่อลูกก็อยู่ในโรงพยาบาลใกล้ชิดหมออยู่แล้ว”

หญิงผู้นั้นร้องไห้ สะอื้นเบา ๆ สามีสั่งผ้าเช็ดหน้าให้เพื่อเช็ดหน้าตา

“หลวงปู่เจ้าขา ลูกเจ็บหนักมาก ดิฉันอยากจะอยู่ดูแลลูกใกล้ชิด คุณหมอต่านก็ไม่อนุญาต”

“อ้าว... ทำไมละ โยม แม่ลูกกันก็น่าจะอยู่เฝ้าไข้กันได้เนาะ”
ภรรยายังคงนั่งร้องไห้สะอื้นสะอื้น สามียับเข้าไปนั่งใกล้ ๆ กระซิบพลอบเบา ๆ หลวงปู่ซักถามด้วยความสงสัย

“หรือว่าห้องที่นอนพักรักษาตัวอยู่นั้น เป็นแบบห้องรวมหลายเตียง ไม่มีที่จะให้ญาตินอนเฝ้าไข้ เขาก็เลยไม่อนุญาต”

ภรรยายังคงร้องไห้ไม่หยุด ดั่งหนึ่งความทุกข์นั้นมันอัดแน่นอยู่ในอก สามิจึงตอบคำถามหลวงปู่เสียเอง

“คุณหมอต่านบอกว่า ลูกชายของกระผมเป็นโรคติดต่อขอรับ”

“เอ... โรคติดต่ออะไรนะโยม เตี่ยวเนาะ หมอเขาเก่งนารักษาได้ทั้งนั้นไม่ว่าโรคอะไร ยกเว้นมะเร็งอย่างเดียวที่รักษายากหน่อย แต่ก็พอรักษาได้ถ้าไปหาหมอไม่ช้าจนเกินไป ลูกชายของโยมเป็นโรคอะไรละ”

“โรคอะไร กระผมก็เรียกชื่อไม่ค่อยจะถูกขอรับ แต่เป็นโรคสมัยใหม่ ที่เพิ่งเป็นกันในระยะใกล้ ๆ นี้เอง กระผมกับแม่เด็ก

ต้องทิ้งบ้านทิ้งนาพากันมากรุงเทพฯ หวังจะได้อยู่ดูแลลูกชายซึ่งมีอยู่เพียงคนเดียวเท่านั้น”

หลวงปู่รับฟังเรื่องราวจากผู้เป็นบิดาของเด็กหนุ่มที่นอนป่วยอยู่โรงพยาบาล พยักหน้าตามคำบอกเล่าด้วยความเห็นใจ

“ชีวิตของกระผมและแม่เด็ก ก็ฝากความหวังไว้กับลูกชายคนเดียวนี้แหละขอรับ หากว่าเขาต้องมือันเป็นไป ก็เหมือนหนึ่งว่า เราสองคนมือันเป็นไปด้วย ใจของกระผมนั้นอยากจะรับลูกไปรักษาพยาบาลทางพระทางเจ้าดูบ้าง เผื่อจะมีทางหาย แต่คุณหมอต่านไม่ยอม ท่านบอกว่าโรคนี้เป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรง เมืองไทยเพิ่งจะเริ่มเป็น และก็เป็นอย่างนี้ไม่กี่คน ท่านไม่อยากจะให้ลูกชายของกระผมเป็นคนแพร่เชื้อขอรับ”

หลวงปู่ฟังคำบอกเล่าของผู้เป็นบิดาเด็กหนุ่มที่ป่วย ก็ได้แต่คิดว่า

“โรคอะไรกันหนอ.. ที่ว่าเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรง”

“กระผมและแม่เด็กขอร้องคุณหมอต่านว่า หากไม่ยอมให้กระผมนำลูกไปรักษาเอง ก็ขอให้เราทั้งสองคน ได้อยู่ดูแลปรนนิบัติลูกใกล้ชิดบ้าง แม้ว่าจะเป็นโรคติดต่อร้ายแรงเพียงใด เราสองคนก็ไม่กลัวหรือขอรับ กระผมและแม่เด็กยอมตายแทนลูกได้ หากว่าเราตายแล้วลูกจะหายจากเจ็บไข้ได้ป่วย เราก็ยอมตายขอรับ เพราะฉะนั้นหากได้อยู่ดูแลลูกแล้ว จะต้องไปติดเชื้อจากลูก เราจะกลัวทำไมขอรับ ในเมื่อตาย เรายังไม่กลัว”

หลวงปู่รู้สึกตื้นตันในน้ำใจของมารดา-บิดา ชาวชนบททั้ง

สองนี้เป็นอย่างยิ่ง ฟุ่มพักเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ ให้การศึกษาเล่าเรียนจนจบมหาวิทยาลัย คงต้องเหนื่อยและหนักในการทำมาอยู่หลายปี หรืออาจจะต้องถึงกับขายที่นาไปหลายแปลงแล้วก็อาจเป็นไปได้

ความหวังของพ่อแม่ทั้งหลายนั้น อยากให้ลูกได้เรียนจบเพื่อใช้วิชานั้นประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองต่อไป พ่อแม่จะได้หมดห่วง

กว่าลูกจะเรียนจบ พ่อแม่ก็เหนื่อยล้าเต็มทีแล้ว ยกเว้นพ่อแม่ที่มีฐานะดี หรือมีมรดกตกทอดมาจากปู่ย่าตายาย ส่วนพ่อแม่ที่ยังต้องดิ้นรนชวนขวายนั้น ก็สมควรจะได้พักผ่อนและไม่ต้องทำงานหนักอีกต่อไป

ซึ่งหมายถึงว่า ตอนนี้นี้ลูกควรได้กลับมาเลี้ยงดูให้ความอุปการะพ่อแม่บ้าง

แต่ถ้าความหวังของพ่อแม่ต้องพังทลายลง เพราะเหตุใดหนึ่งคือ

๑. ลูกเรียนไม่จบ เพราะประพฤติดนเป็นคนพาลเกเร ติดสิ่งเสพติด ฯลฯ

๒. ลูกเรียนจบแล้ว มีงานทำแล้ว แต่ไม่เลี้ยงดูตอบ เพราะขาดความกตัญญู-กตเวที

๓. ลูกเรียนจบแล้ว มีงานทำแล้ว มีครอบครัวแล้ว แต่รักครอบครัวมากกว่ารักพ่อแม่ เชื่อฟังสามีหรือภรรยาของตนมาก แม้ยุ่งให้ทอดทิ้งพ่อแม่ก็ยังยอมทำตาม

๔. ลูกเรียนจบแล้ว แต่ไม่สบาย หรือเจ็บหนักใกล้ตาย

๕. ๗๗

ดังนั้นเป็นต้น ก็จะทำให้พ่อแม่ต้องชอกช้ำใจ ระทมตรมตรอมใจ หรือหม่นหมองใจ แล้วแต่สาเหตุที่จะก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนใจ

หลวงปู่ นั่งคิดเจิบ ๑ อยู่ชั่วครู่ มองดูบุคคลที่นั่งอยู่เบื้องหน้าที่ละคน ๑ มารดาชาวชนบทยังคงนั่งชับน้ำตาอยู่ แก้วตากับขวัญใจก็พลอยนั่งชับน้ำตาไปด้วย

เด็กสองคนมีลักษณะนิสัยเป็นคนใจอ่อนขี้สงสาร แต่เรื่องอย่างนี้ แม้หลวงปู่เองก็ยังพลอยสงสารและเห็นใจด้วยอย่างมากเหมือนกัน

หลวงปู่พอจะเดาได้แล้วว่า เด็กหนุ่มที่เพิ่งจบมาจากมหาวิทยาลัยคนนี้ ป่วยเป็นโรคอะไร “เอดส์” แน่نون เพราะบิดาของเด็กบอกว่า เป็นโรคสมัยใหม่ ที่เมืองไทยยังเป็นกันไม่กี่คน และเป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรง เด็กหนุ่มคงจะไปติดโรคนี้เข้าด้วยความประมาทอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นแน่ อนิจจา... น่าสงสารนัก เพราะอาการเจ็บป่วยของเจ้า ทำให้ความหวังของพ่อแม่ของเจ้าต้องพังทลายลงไปทันที พร้อมกันนั้น หลวงปู่ก็อยากจะทราบว่ามีภรรยาคุณนี้ มาหาหลวงปู่เพื่อจะให้ช่วยเหลือในเรื่องใด

“โยม.. โยมต้องไปเยี่ยมลูกที่โรงพยาบาลทุกวันหรือ”

“เจ้าคะ ซื่อของกินที่เขาขอบไปให้เขาด้วยเจ้าคะ เพราะเขาไม่มีแรงจะยกแขนแล้วเจ้าคะ เขาผอมมากเจ้าคะ”

“แล้วเมื่อทางโรงพยาบาลเขาไม่ให้โยมอยู่เผ่าลูก แล้วโยมไปพักกันที่ไหนล่ะ”

“พักที่โรงแรมเจ้าคะ ตอนนี้มีสมบัติอะไรก็ต้องเก็บขายหมดเจ้าคะ เวลานี้ก็บอกขายที่นาแล้ว มาอยู่กรุงเทพฯ ค่าใช้จ่ายแพงมาก รวมทั้งค่ารักษาพยาบาลของลูกอีก แม้ว่าจะต้องสิ้นเนื้อประดาตัวก็ไม่ว่า ขอให้ลูกได้หายจากโรค ไม่ต้องตายจากพ่อแม่ไปก็พอใจแล้ว”

พูดจบมารดาชาวชนบท ก็หยิบผ้าขึ้นมาซับน้ำตาอีก หลวงปู่พิมพ์ำในใจ

“อนิจจา..อนิจจา.. น้ำใจแม่ น้ำใจพ่อ ประเสริฐจริง ๆ ประเสริฐแท้ ๆ เมื่อลูกเจ็บป่วย ท่านยอมสละให้ถึงปานนี้ แม้ชีวิตของตนเอง ก็ยอมแลกกับชีวิตของลูกได้ ขอให้ลูกได้อยู่ในโลกนี้ต่อไป แม้นตนเองจะต้องตายไปก็ไม่เสียดายชีวิต...

พ่อแม่ยอมให้ลูกได้ถึงเพียงนี้

สำหรับลูก ๆ เล่า ยอมให้ท่านได้สักเพียงไหน

ช่างเป็นความรักที่สูงค่าอะไรเช่นนั้น

รักด้วยความบริสุทธิ์ใจจริง ๆ ตั้งแต่ลูกยังอยู่ในครรภ์ รักและห่วงใยตั้งแต่บัดนั้น และตลอดมา และจะห่วงใยตลอดไป จนตลอดชีวิตของแม่ ตราบใดที่แม่ยังมีลมหายใจอยู่ ก็จะไม่สิ้นความห่วงใยในลูก

รักอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ว่าลูกจะดีหรือเลว ก็รักและหวังดีไม่เปลี่ยนแปลง

รักอย่างไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น แม้ว่าลูกจะไม่เลี้ยงดู
ตอบก็ไม่ซึ่งโกรธ กลับจะกระเสียกกระสนชวนขวยหามาให้ลูก
เสียอีก

รักและเปี่ยมไปด้วย เมตตา-กรุณา เมื่อลูกเจ็บป่วยหรือมีทุกข์
อันใด พ่อแม่ก็สงสารและชวนขวยหาทางช่วยให้ลูกได้พ้นจาก
เจ็บป่วยหรือจากความทุกข์นั้น หากลูกยังไม่พ้นจากสภาพนั้น ๆ
พ่อแม่ก็จะมี ความทุกข์ยิ่งกว่าหลายเท่าตัว

รักและประกอบด้วย มุทิตาจิต คือพลอยยินดีด้วย เมื่อลูก
ได้ดีมีความสุข พ่อแม่ย่อมเบิกบานใจและมีความสุขด้วย

รักและประกอบด้วย ความเป็นอุเบกขา หากลูกมีอันเป็นไป
เห็นผิดเป็นชอบว่ากล่าวไม่ฟังแล้ว พ่อแม่ก็จะวางอุเบกขา คือวาง
เฉยให้ได้กับเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนานั้น

พระพุทธศาสนาท่านจึงเปรียบมารดา-บิดาว่าเป็นดัง
“พรหมของบุตร” เป็น “พระอรหันต์ของลูก” ที่ควรเคารพ
กราบไหว้และบูชา อีกทั้งให้ความอุปการะ

มารดาชาวชนบทยังคงนั่งเข็นน้ำต๋าย ๆ ชวนให้ผู้ที่ได้
พบเห็น พลอยสลดหดหู่ใจไปด้วย

“โยม! จะให้ฉันช่วยอะไรก็บอกมาเถิด อย่าเกรงใจเลย
แม้โยมจะลำบากเรื่องเงินทอง ฉันก็จะช่วยให้ ฉันสงสารโยม
จริง ๆ หัวอกพ่อแม่ก็อย่างนี้แหละนะโยม โดยเฉพาะอย่างโยมทั้ง
สองนี่ เป็นคนดีจริง ๆ เลี้ยงลูกได้ดีด้วย และลูกของโยมก็ต้องเป็น
เด็กดีด้วยซินะ ถึงได้พยายามเรียนจนจบมหาวิทยาลัย”

หญิงผู้เป็นมารดาตอบหลวงปู่ด้วยน้ำเสียงสั่นเครือ

“เจ้าคะ ลูกเป็นเด็กดีจริง ๆ หัวอ่อน ว่านอนสอนง่าย เขา
สัญญาว่าเขาจะตั้งใจเรียนให้จบแล้วทำงานหาเงินมาเลี้ยงพ่อเลี้ยง
แม่บ้าง... ท่านเจ้าคะ ดิฉันมาวันนี้ มิได้มาเพื่อรบกวนเรื่องเงินทอง
หรือเจ้าคะ เพราะดิฉันได้ยืมกิตติศัพท์ของหลวงปู่ว่า สามารถดู
เหตุการณ์ล่วงหน้าได้ ดิฉันจึงได้เอารูปของลูกชายมาด้วย เพื่อ
ว่าหลวงปู่จะทราบ ว่าอาการป่วยของ เขาจะเป็นอย่างไร”

หลวงปู่พยักหน้าช้า ๆ เมื่อเข้าใจถึงความประสงค์ของ
มารดา-บิดาคู่นี้ เหลือบตามองดูรูปเด็กหนุ่มที่วางอยู่เบื้อง
หน้า

“หมอเขาว่ายังไ้บ้างละ โยม”

“เขาว่า โรคนี้หายยากเจ้าคะ”

“แปลว่า ไม่มีทางหาย จั้ไน้โยม”

“ดิฉันก็ไม้แน้ใจเจ้าคะ”

“ไหน.. ขอดูรูปใกล้ ๆ หน่อยซิ... อืม.. หน้าตาคมคายดีนี้
โยม เวลานี้เจ็บหนักก็จริง แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นที่โยมกลัวหรอกนะ”

แววตาผู้เป็นมารดาสว่างโรจน์ขึ้นด้วยความหวัง

“แปลว่า.. เขาจะไม่ตาย จั้นหรือเจ้าคะ”

หลวงปู่ตอบด้วยน้ำเสียงอ่อนโยน

“ช่วงนี้ ยังไม่ถึงขั้นนั้นนะโยมนะ.. เออ.. วันนี้ โยมไปเยี่ยม
ลูกเสียก่อนดีไหม ชื่อของที่เขชอบไปให้เขากินนะ จั้นจะให้
หนังสือธรรมะเล่มเล็ก ๆ ไปสักสองสามเล่ม ถ้าเขาพอจะอ่านเอง

ได้ก็ให้เขาอ่านเอง ถ้าเขายกหนังสือไม่ไหว โยมสองคนก็ช่วยกันอ่านให้ลูกฟังด้วย ให้ลูกรู้ธรรมะ เขาจะได้ไม่ลำบาก ลำพังให้วิชาความรู้ทางโลกเขา เขาก็ใช้ได้แต่เพียงชาตินี้ ให้เขาทำบุญทำทาน เขาก็จะมีทุนในชาติหน้าและชาติต่อ ๆ ไป แต่ถ้าให้ธรรมะชื่อว่าให้ “แสงสว่าง” คือ “ปัญญา” กับเขา เขาก็จะมีปัญญาดิตถ์ไปทุก ๆ ชาติ แม้เขาจะต้องตายไป เขาก็จะไม่ลำบาก เพราะมีปัญญาดิตถ์ไปแล้ว เหมือนมีไฟฉายส่องทางเดินในที่มืด ย่อมเดินได้สะดวก โยม เชื่อฉันไหมว่า ถ้าให้ลูกชายรู้ธรรมะบ้างแล้ว ลูกจะได้พบกับความสุข หนังสือสองเล่มนี้ พุดไว้ง่าย ๆ อ่านเข้าใจได้ง่าย ๆ โยมรับเอาไป แล้วรีบจัดการเสียตั้งแต่วันนี้ ในเวลาที่ลูกยังมีสติดี ๆ อยู่”

“เขาคงจะชอบหรือกเจ้าคะ เพราะเมื่อตอนเด็ก ๆ เขาตามดิฉันไปวัดเสมอ ๆ”

“เออ.. ดีแล้ว ถ้าเขาชอบ เขาก็คงจะรับได้ง่าย.. สมัยพุทธกาลนะ โยม ท่านอนาถปิณฑิกะเศรษฐี ซึ่งท่านเป็นโสดาบัน คือ อริยบุคคลเบื้องต้น ท่านมีสติปัญญาในทางธรรมอย่างนั้นแล้ว ท่านก็หวังดีกับลูก อยากจะให้ลูกชายได้มีปัญญาอย่างท่านบ้าง แต่จะชักชวนอย่างไร ลูกก็ไม่สนใจ

ในที่สุด ด้วยความรักและห่วงใยในลูกชาย อยากให้ลูกได้มีปัญญาในทางธรรมดิตถ์ไปทุกชาติ ๆ ท่านจึงออกอุบายให้ลูกชายไปพึ่งเทศน์จากพระพุทเจ้า ให้ไปจดจำข้อความที่พระพุทเจ้าเทศน์ แล้วนำมาเล่าให้พ่อฟัง พ่อจะให้รางวัล ๑๐๐๐ กหาปณะ

ข้างลูกชายอยากจะได้เงินรางวัลจึงยอมไปพึ่งเทศน์

ปรากฏว่าเมื่อฟังพระพุทเจ้าเทศน์แล้วปัญญาก็เกิดขึ้นได้ เป็นโสดาบันบุคคลเหมือนอย่างพ่อ จึงไม่ยอมรับเงินรางวัลจากพ่อ...

เห็นไหมโยม ท่านอนาถบิณฑิกะเศรษฐี ท่านเป็นพ่อที่ดีมากนะโยมนะ โยมทั้งสองคนก็เป็นพ่อแม่ที่ดี ฉันขออนุโมทนาด้วย พระพุทเจ้าทรงยกย่องสรรเสริญพ่อแม่ที่ดีอย่างนี้ว่า “เป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก”

โยมเป็นผู้ให้กำเนิดลูกชาย เลี้ยงดูฟูมฟักทะนุถนอมจนลูกเติบโตใหญ่ โยมส่งเสียให้การศึกษาจนลูกเรียนสำเร็จตามที่ได้ตั้งใจไว้ โยมทั้งสองยอมพลีชีพเพื่อให้ลูกชายหายจากเจ็บไข้ได้ป่วยอีกโรคที่ลูกเป็นแม้ว่าจะร้ายแรง เป็นโรคติดต่อก่อนากลัวยังง โยมก็ไม่กลัวทั้งนั้น ขอให้ได้ปรนนิบัติบำรุงรักษาพยาบาลลูกก็พอใจแล้ว

พ่อแม่ที่มีความดีถึงขนาดนี้ หาได้ยากนะโยมนะ เพราะพ่อแม่บางรายก็ครึ่ง ๆ กลาง ๆ ทำดีได้ไม่ตลอด บางคนก็เลวกับลูกเสียด้วยซ้ำ พวกที่เอาลูกมาเป็นเครื่องมือขอทานเขากินในละโยม.. แล้วยังมีอย่างอื่น ๆ อีก ฉันมีตัวอย่างมากมาย แต่ของโยมนี่ดีจริง ๆ ใครที่เป็นอย่างโยม ภูมิใจได้เลยว่า เป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก และพระพุทเจ้าทรงสรรเสริญ...

โยมเป็น “บุพการีบุคคล” ที่สมควรได้รับการยกย่องจริง ๆ คำนี้ฉันไม่ได้พูดเองนะ พระพุทเจ้าตรัสไว้ตั้งแต่ครั้งพุททกาลโนนนั้นะ”

คำพูดของหลวงปู่ ยังความชุ่มชื้นใจให้เกิดขึ้นบ้าง ดังคนไข้
หนัก ได้รับการเยียวยาจากโอสถคือยาที่ตรงกับโรค แม้โรคจะยังไม่
หายไปในทันทีทันใด แต่ก็ทำให้อาการที่ป่วยหนักนั้นค่อย
บรรเทาลง

สองสามีภรรยาผู้มีอายุ รับหนังสือธรรมะมาจากหลวงปู่
กราบนมัสการลา หลวงปู่ยังคงพูดให้กำลังใจอีก

“โยม ถ้ามีความทุกข์ร้อนใจอะไรอีก มาหาฉันได้ทุกเวลา
นะ คนดี ๆ แบบโยมประตูกุญแจของฉันเปิดรับโยมเสมอ ฉันยินดีที่
โยมทั้งสองมาหาฉันในวันนี้ เพราะโยมเป็น “บุคคลที่หาได้ยากใน
โลก” จริง ๆ”

คำถามท้ายบท

๑. พ่อแม่ที่ดี ควรให้การเลี้ยงดูลูกเพียงอย่างเดียว หรือควร
ให้การศึกษากับลูกด้วย?
๒. ลูกที่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ เมื่อเติบโตมีงานทำ
มีรายได้ ควรเลี้ยงดูตอบแทนท่านใช่ไหม ในเมื่อท่าน
แก่เฒ่าแล้ว?
๓. ความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก กับความรักของเพื่อน ๆ
ที่มีต่อเด็ก ๆ เด็ก ๆ คิดว่า ความรักของใครมีความ
เสียสละมากกว่ากัน?

บทส่งท้าย

บุคคลที่หาได้ง่ายในโลก

สองสามีภรรยาผู้มียุคกลับไปแล้ว แต่แก้วต่ายยังคงนั่งซึมอยู่
หลวงปู่เหลื้อมมาเห็นเข้าก็สงสาร

“แก้ว เป็นอะไรไปรี”

แก้วตาพนมมือพูดกับหลวงปู่

“แก้วสงสารคุณลุงกับคุณป้าสองคนนั้นเจ้าคะ หลวงปู่ว่า
ลูกชายเขาจะตายไหมเจ้าคะ”

หลวงปู่ส่ายหน้าช้า ๆ

“ได้ยินหมอพูดว่า โรคติดต่อชนิดนี้ ไม่มีทางรอดสักคน
ก็คงจะต้องเป็นอย่างที่หมอพูดละแก้วเอ๋ย”

“หลวงปู่เจ้าคะ เมื่อตะกี้แก้วได้ยินหลวงปู่พูดว่า หลวงปู่มี
ตัวอย่างพ่อแม่ที่ไม่ดีตั้งมากมาย หมายความว่ายังงัยเจ้าคะ
หลวงปู่” พ่อแม่ที่ไม่ดีกับลูกมีจริง ๆ หรือเจ้าคะ”

“อ้าว.. ก็พวกที่คลอดลูกไว้ตามโรงพยาบาล แล้วก็นั่น
ไปนั้นยังงัย มีมากมายแทบจะทุกโรงพยาบาลในบ้านเมืองของ
เรา”

“หลวงปู่อยู่แต่ในวัด ทำไมทราบละเจ้าคะว่า มีแม่ทิ้งลูกไว้
ตามโรงพยาบาลทั่วประเทศ”

หลวงปู่หัวเราะในคำถามที่อยากรู้ อยากเห็นของเด็ก ๆ

“ก็เจ้าหน้าที่ ที่เขาอยู่สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนนั้นแหละ เขามาปรับทุกข์ให้หลวงปู่ฟัง ไม่รู้หลวงปู่จะรู้ได้อย่างไร เจ้าแก้ว”

“เขาปรับทุกข์ว่ายังไงขอรับ หลวงปู่”

ขวัญใจเขยิบเข้ามาใกล้หลวงปู่ พลังถามด้วยความอยากรู้

“เขามาปรับทุกข์กับหลวงปู่ว่า ต้องคอยส่งรถไปรับเด็กทารกแรกเกิด ที่แม่ทิ้งไว้ จังหวัดโน้นบ้าง จังหวัดนี้บ้าง ทั่วประเทศไทยไปหมดเลย ที่กรุงเทพฯเองก็มีไม่ใช่น้อย บางคนไม่ทิ้งที่โรงพยาบาล แต่เอามาทิ้งข้างถนนก็มี ลูกเพิ่งเกิดได้วันเดียว ตายังไม่ทันลืม สายสะดือยังไม่หลุด เนื้อตัวล่อนจ้อนไม่มีเสื้อผ้าใส่ แม่ใจยักษ์ก็เอามาทิ้งให้หมดกตเสียแล้ว”

“ตายหรือเปล่าครับหลวงปู่”

“ไม่ตายหรอก เด็กมันถูกมดกัด มันก็ส่งเสียงร้อง แล้วก็คงจะหิวนมด้วย ก็เลยร้องกันใหญ่ คนเขาก็เลยเอาไปส่งให้ตำรวจที่โรงพัก ตำรวจก็ต้องส่งให้สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนนำไปเลี้ยงอีกทีหนึ่ง”

แก้วตา กับ ขวัญใจ นั่งฟังหลวงปู่เล่าเรื่องด้วยความสนใจ

“พี่เลี้ยงสำหรับเลี้ยงเด็กที่สถานสงเคราะห์นี้มีเพียงไม่กี่คน แต่เด็กทารกพวกนี้มีตั้งสองร้อยกว่า ล้วนแต่เป็นเด็กที่พ่อแม่ทอดทิ้งไปทั้งนั้น วันหนึ่ง ๆ มีแต่เสียงร้องไห้กระจองอแงน่าสงสาร.. ตอบหลวงปู่หน่อยเถอะว่า ถ้าเราสองคนยังเป็นเด็กทารก ร้องอู๊อู๊อยู่อย่างนี้ ถูกแม่ทอดทิ้งไป เจ้าจะเป็นยังไง”

“แกว้ก็คงจะร้องอุแว้ทุกวันเลยซิเจ้าคะ หลวงปู่”

หลวงปู่หัวเราะชอบใจในคำตอบ

“ถึงหลานทั้งสองคนจะร้องไห้จนน้ำตาเป็นเลือด ก็ไม่ได้พบกับแม่หรอก เพราะแม่พวกนี้เขาไม่ได้รับลูก ไม่ได้มีความเมตตา สงสารลูก ถ้าเขารักเขาสงสาร เขาจะทอดทิ้งไปได้ลงคออย่างไหน ร่ายากดีมีเงินยังงี้ก็ควรจะต้องกักพันเลี้ยงดูกันต่อไป ลูกของเรา เราไม่รักไม่สงสาร แล้วคิดหรือว่าคนอื่นเขาจะมารักลูกเรา เมื่อให้เขาเกิดขึ้นมาแล้ว ก็ควรบ่อนข้าวบ่อนน้ำกันต่อไปจนกว่าจะปีกหางแข็ง”

ขวัญใจกลานเข้าไปเกาะขาหลวงปู่ แล้วชี้มือไปทาง
ด้านนอกกุฏิ

“เมื่อตอนที่ขวัญเดินเข้ามาในวัด เห็นนกนางเขน กำลัง
บ่อนอาหารให้ลูก ๆ อยู่ เสียตายจิงเลย พอเราเดินเข้ามาใกล้
มันก็เลยบินไปทางอื่น”

“ทำไมนกมันยังเลี้ยงลูกได้ ทั้ง ๆ ที่ลูกก็ตั้งหลายตัว ทำ
ไมคนถึงเลี้ยงลูกไม่ได้ล่ะเจ้าคะ หลวงปู่”

“นี่ก็เป็นตัวอย่างในทางที่ไม่ดี แบบหนึ่งที่ไม่ควรเอาเยี่ยง-
อย่าง คนที่ทิ้งลูกแบบนี้ ถ้าตำรวจจับได้ก็ต้องติดคุกติดตะราง
แล้วยังเป็นบาปเป็นกรรมอีก มีเรื่องเล่าว่า สมัยก่อนพุทธกาล
สามีภรรยาคนหนึ่งอุ้มลูกเดินทางรอนแรมมาในป่า อาหารที่ติดตัว
มาด้วยเกิดหมดลง เขาทั้งสองก็หมดแรงที่จะเดินทางต่อไปด้วย แต่ก็
ยังพยายามที่จะเดินทางต่อไปให้ถึงในเมือง สามีบอกภรรยาให้

เดินล่วงหน้าไปก่อน ส่วนเขาจะอุ้มลูกเดินตามไป แต่แล้วเขาก็ทิ้งลูกไว้ข้างทาง และเดินจากไป ในที่สุดลูกก็ถึงแก่ความตาย ผู้เป็นพ่อทิ้งลูกไว้ในหนทางที่กลางป่า โดยผู้เป็นแม่มิได้ยินยอมหลายครั้งหลายครา ครั้งสุดท้ายออกอุบายดังนี้ จึงทิ้งได้สำเร็จ จากบาปกรรมที่เขาได้ทอดทิ้งลูก เมื่อเขาตายไปแล้วได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์อีก ได้ไปเกิดในท้องของหญิงโสเภณีที่ไม่ต้องการลูกผู้ชาย เขากลับมาเกิดเป็นเด็กชายจึงถูกนำไปทิ้งที่กองขยะ แล้วก็มีคนมาเก็บไป แล้วก็ถูกนำไปทิ้งอย่างนี้อีกหลายครั้งหลายหน แต่ครั้งที่ถูกทิ้งก็หวุดหวิดจะถึงแก่ความตายทุกที... หลวงปู่ขอถามหน่อยเถิดว่า ถ้าหลานเป็นเด็กเล็ก ๆ แล้วถูกทอดทิ้งอย่างนั้น จะเป็นยังไง”

“อ้อ... ก็แยะไปเท่านั้นซิขอรับ หลวงปู่”

“ทีนี้พ่อแม่บางคนที่ยากจน มีลูกออกมา ก็ทำให้ลูกพิการเสีย แล้วเอาลูกพิการนั้นไปนั่งขอทาน”

“มีด้วยหรือเจ้าคะ พ่อแม่แบบนี้”

“ไปดูซิลูก ที่สถานสงเคราะห์เด็กพิการและทุพพลภาพ แถวปากเกร็ด นนทบุรี หลวงปู่ได้เห็นเด็กพิการคนนั้น และได้ทราบเรื่องราวจากปากของแม่บ้านผู้ปกครองเด็ก พ่อแม่เอาเตารีดร้อน ๆ นาบตามตัวตามหน้าของลูกเล็ก ๆ ของตัวเอง หลังจากนั้นเอาไปนั่งขอทานตามที่ชุมนุมชน ต่อมาก็มีคนเอาตำราวจไปจับแล้วส่งลูกไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล แผลหายแล้วแต่เด็กพิการ เนื้อแห้งไปหมดทั้งตัว น่าเกลียดด้วย น่าสงสาร

ด้วย”

“หลวงปู่เล่าเรื่องอย่างนี้ ขวัญกลัวจังเลย”

หลวงปู่หัวเราะ

“นี่เป็นตัวอย่างอีกแบบหนึ่ง ที่ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่าง แก้วกับขวัญควรภูมิใจที่พ่อแม่ของเราไม่เป็นอย่างนั้น

พ่อแม่บางคนเลี้ยงลูกตามบุญตามกรรม ข้าใช้งานหนักเกินไป กำลังเด็ก ทำให้ไม่ถูกใจก็ตีอย่างรุนแรง ใช้ถ้อยคำด่าทอแบบหยาบคาย ไม่เคยสั่งสอน ลูกบางคนจึงมองโลกในแง่ร้าย เพราะคิดว่าแม้แต่พ่อแม่ตัวเองก็ยังร้ายกับลูกถึงขนาดนี้ คนอื่น ๆ ใครเล่าจะมาดีด้วย ลูก ๆ จึงเป็นโรคจิตอ่อน ๆ กันทุกคน”

หลวงปู่ยกแก้วน้ำขึ้นดื่ม แล้วพูดต่อไปอีก

“พ่อแม่บางคนรักลูก แต่ก็เคร่งครัดกับลูก เจาะระเบียบแบบแผน ถ้าเป็นลูกผู้ชายก็ต้องเข้มแข็งอดทนไม่อ่อนแอ ท้อแท้ง่าย ถ้าเป็นลูกผู้หญิงก็ต้องเรียบร้อยเหมือนกุลสตรี

วันหนึ่งลูกชายวัย ๑๒-๑๓ ปี มาบอกกับพ่อแม่ว่า “ปวดศีรษะ” ก็โดนพ่อดุ หว่า “ไม่เข้มแข็ง-ไม่อดทน” เป็นอะไรนิดหน่อยก็โวยวาย ลูกบอกพ่อแม่ถึงอาการไม่สบายอย่างนี้ให้ฟังหลายครั้งหลายหน แต่ก็โดนดุทุกครั้ง ลูกชายทนไม่ไหวจึงวานคนรับใช้ไปซื้อยาแก้ปวดมากินเอง เหตุการณ์ผ่านไปเป็นปี โดยลูกชายเป็นผู้แก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างนี้เรื่อยมา.. และแล้ววันหนึ่ง ความเศร้าสลดใจอย่างใหญ่หลวงก็บังเกิดขึ้นกับครอบครัวนี้... ลูกชายไปตายอยู่ในห้องน้ำ โดยอาการยืนพิงข้างฝา พ่อเสียใจ

มากที่สุด ส่วนแม่นั้นหัวใจแทบแตกสลายทีเดียว

ลูกชายตายเพราะเส้นโลหิตในสมองแตก

ปวดหัวมาช้านาน เล่าให้พ่อฟัง ก็กลับถูกดุ แม่ก็ไม่ให้ความ
เอาใจใส่เท่าที่ควร

เมื่อผลลัพธ์ออกมาเช่นนี้ มันก็สายเกินแก้ไปแล้ว

อันที่จริงพ่อแม่ควรรับฟังปัญหาของลูกบ้าง โกลัซิดลูก
และเป็นเพื่อนกับลูกบ้างในบางโอกาส เขาจะได้ไม่ไปมั่วสุมกับ
เพื่อนมากจนเกินไป จนเห็นเพื่อนดีและมีความหมายกว่าพ่อแม่

“หลวงปู่เจ้าคะ เด็กคนนั้น เขาตายจริง ๆ หรือเจ้าคะ”

“ก็ตายจริง ๆ นะซิลูก”

“โธ.. ไม่น่าเลยนะคะ คุณแม่ ทำไมพ่อแม่เขาถึงไม่เชื่อลูก
ของเขาเลยล่ะคะ”

คุณแม่ดึงลูกมากอดแบบปลอบใจ

“นี่ก็เป็นบทเรียนสอนใจ สำหรับพ่อแม่ที่เคร่งครัดกับลูก
มากจนเกินไป ไซ้ไหมเจ้าคะ หลวงปู่”

“เรื่องราวของพ่อแม่ที่ร้าย ๆ กับลูก รวมทั้งพ่อแม่ที่ครึ่ง ๆ
กลาง ๆ มีมากมายเล่ากันทั้งวันก็ไม่จบ ฟังไว้พอเป็นบทเรียนสอน
ใจก็แล้วกัน บุคคลประเภทนี้ เป็น “บุคคลที่หาได้ง่ายในโลก”
ตรงกันข้ามกับ “บุคคลที่หาได้ยากในโลก”

อันที่จริงบุคคลที่หาได้ยากในโลกนั้น ก็มีทั้ง “บุพการีบุคคล”
คือผู้ที่ทำอุปการะกับเรามาก่อน ได้แก่ มารดา-บิดา เป็นต้น
และ “กตัญญู-กตเวทียุคคล” คือ ผู้ที่รู้จักถึงอุปการะที่ท่านทำให้

แล้วตอบสนองคุณท่าน พุดง่าย ๆ ก็ว่า

“กตัญญู” คือการ “รู้คุณท่าน”

“กตเวที” คือการ “ตอบแทนพระคุณท่าน”

หลวงปู่พุดจบก็หันไปถามคุณพ่อคุณแม่ของเด็กทั้งสองที่กำลังสาละวนแกะห่ออาหารคาว-หวานใส่จาน

“อ้าว.. นั่นกำลังทำอะไรกัน หือ เพิ่งจะสิบโมงเช้า เตรียมอาหารเพลแล้วหรือนี่”

คุณพ่อยิ้ม พลาทพนมมือตอบหลวงปู่

“เตรียมไว้แต่เนิ่น ๆ ขอรับ หลวงปู่”

“เอ่อ.. ดี นี่แหละแก้ว กับ ขวัญ มาฟังหลวงปู่อีกสักหน่อย ก่อนที่จะฉันเพล วันนี้เห็นเจ้าน้ำตาลลอกกันหลายหน เพราะเรื่องที่ได้เห็น เรื่องที่ได้ฟัง มันเป็นเรื่องน่าเศร้าทั้งนั้น โดยเฉพาะฟังเรื่องความไม่ดีของคน มันก็เลยทำให้สลใจ มาปู่จะเล่าเรื่องสดขึ้นบ้าง อยากฟังไหม.. ตั้งใจฟังให้ดีนะ”

“คราวนี้เป็นเรื่องของทางฝ่ายลูก ๆ ที่ปฏิบัติกับพ่อแม่บ้าง มีเด็กหนุ่มคนหนึ่งอยู่ต่างจังหวัด เคยมากราบหลวงปู่ที่นี่ เขาเล่าให้หลวงปู่ฟังว่า แม่เขาอบรมเขามาตั้งแต่เล็ก ๆ ให้รู้จักประหยัด มัธยัสถ์ นอกเหนือจากค่าข้าวค่าขนมประจำวันแล้ว ถ้าอยากจะได้เงินพิเศษ จะขอเฉย ๆ ไม่ได้ จะต้องทำงานพิเศษเช่นกัน โดยที่วันเสาร์วันอาทิตย์ พ่อกับแม่จะพาเขาและน้องไปยังสวนที่ปลูกมะพร้าว มะม่วง มะนาว ให้ช่วยดายหญ้า พรวนดิน รวมทั้งเก็บผลไม้ต่าง ๆ เพื่อนำไปขายที่ตลาด”

“พ่อแม่จะจ่ายเงินพิเศษให้ทุกสัปดาห์ ถ้าอยากได้ก็เอาไปใช้ได้ ถ้าไม่อยากใช้ ก็ให้นำไปฝากธนาคารออมสินไว้ เขารู้จักคุณค่าของเงิน ด้วยการอบรมของพ่อแม่และมันเอง”

“เด็กหนุ่มนั้นเล่าให้หลวงปู่ฟังว่า ถึงพ่อกับแม่จะไม่ให้ค่าจ้าง เขาก็เต็มใจทำให้อยู่แล้ว เพราะถ้าไม่ช่วยพ่อแม่อย่างนี้ ก็จะต้องไปจ้างคนอื่น หรือถ้าพ่อแม่ทำเอง ก็จะต้องเหน็ดเหนื่อยมาก เพราะวันธรรมดาต้องทำงานอยู่แล้ว วันหยุดซึ่งควรจะได้พักผ่อน ก็กลับต้องมาทำงานอีก เขาจึงเห็นใจในความเหนื่อยยากของพ่อแม่ที่ต้องทำงานหาเงินเพื่อเขาและน้อง ๆ การที่เขาได้ช่วยให้พ่อแม่เบาแรง ก็เท่ากับทำเพื่อตัวเองและน้อง ๆ นั้นเอง”

“สำหรับเด็กหนุ่มคนนี้ เมื่อตอนเล็ก ๆ เขามักจะเป็นโรคหอบ เสมอ แม่ต้องพาไปโรงพยาบาลเป็นประจำ ครั้งหนึ่งเขาต้องไปโรงพยาบาลอีก เพราะไม่สบายมาก คราวนี้ถึงกับต้องนอนค้างที่โรงพยาบาลด้วย ในห้องคนไข้ นั้น ต้องนอนรวมกันหลายเตียง ไม่มีที่สำหรับคนนอนเฝ้าไข้ แม่เป็นห่วงเขามากไม่กล้ากลับบ้าน คงยืนเฝ้าลูกอยู่ตลอดทั้งวัน พอตกกลางคืน ก็เอากระดานหนังสือพิมพ์มาปูนอนกับพื้นห้องหน้าเตียงของลูก ครั้นลูกตื่นขึ้นมากลางดึก เห็นสภาพของแม่ที่ต้องนอนกับพื้นห้อง โดยมีกระดานหนังสือพิมพ์รองอยู่นิดหน่อย ก็ถึงกับร้องไห้ด้วยความสงสารแม่ เขาเล่าให้หลวงปู่ฟังถึงความคิดของเขาว่า ในชีวิตนี้ คงไม่มีใครจะดีกับเขามากเท่าแม่อีกแล้ว ตลอดชีวิตตั้งแต่เล็กพอจำความได้ จนกระทั่งเติบโตถึงบัดนี้ แม่ต้องทำงานเหน็ดเหนื่อยและทุกข์ยาก

เพื่อเขาหลายครั้งหลายหนจนนับไม่ถ้วน ตั้งใจไว้แล้วว่า จะสนอง
พระคุณของแม่จนตลอดชีวิตของเขาทีเดียว และถ้าจำเป็นจะต้อง
สละชีวิตเพื่อแม่ เขาก็ยินดีพลีเพื่อท่าน”

“แม่เคยถามเขาว่า ถ้าลูกโตเป็นหนุ่ม ลูกจะต้องมีภรรยา
หากว่าหญิงคนนั้นไม่ชอบแม่ ลูกจะอย่างไร เขาตอบว่า หญิง
คนใดก็ตามที่จะมาเป็นภรรยาเขา ควรจะต้องรักและเคารพแม่ของ
เขาด้วย.. แม่ทุกข์ยากลำบากเพื่อลูกมากมายเพียงใด ตลอดชีวิตนี้
เขาจะลืมไม่ได้ ดังนั้นใครก็ตามที่มาทีหลัง จะมาลบล้างความคิดนี้
ไม่ได้เด็ดขาด และจะมาลบหลู่ดูหมิ่นแม่ซึ่งเปี่ยมล้นด้วยความดี
เขาก็จะไม่ยอมเด็ดขาดเช่นกัน”

“หลวงปู่โมหนากับเขาไปแล้ว เป็นความคิดที่เกิดจากดวง
จิตที่ตึ๊งาม สำนึกในทางที่ถูกต้อง เขาเป็นบุคคลที่เขาได้ยากในโลก
ในฐานะของ “กตัญญู-กตเวทีบุคคล” คือรู้จักสนองคุณต่อผู้ที่มี
พระคุณมาก่อน ก็คือพ่อแม่ของเขานั่นเอง... แก้วก็ตาม ขวัญก็
ตาม หรือใคร ๆ ก็ตาม หากว่ามีความคิดอย่างนี้กับพ่อแม่ของตน
ก็ย่อมจะได้รับการยกย่องว่าเป็น “บุคคลที่เขาได้ยากในโลก”
เช่นกัน”

คุณพ่อคุณแม่ของแก้วตากับขวัญใจ คลานเข้ามาใกล้ ๆ
หลวงปู่ปลางพนมมือ กราบนมัสการให้หลวงปู่ฉันอาหารเพลได้
แล้ว พ่อแม่ลูกช่วยกันยกอาหารประเคนหลวงปู่ ทั้งคุณพ่อคุณแม่
มีสีหน้าอímเอิบที่ได้ถวายภัตตาหารแด่หลวงปู่ ส่วนแก้วตากับ
ขวัญใจก็อímเอิบใจที่คิดเทียบเคียงว่า ตัวเองก็ได้ทำความดีให้กับ

คุณพ่อคุณแม่เช่นเดียวกันกับเด็กหนุ่มผู้นั้น เพราะฉะนั้นเราก็น่าจะเป็น “บุคคลที่หาได้ยากในโลก” ด้วยเหมือนกันสินะ ลูกสองคนคิดอย่างเดียวกัน มองสบตากัน แล้วก็ยิ้มให้กันด้วยความภูมิใจ

หลวงปู่ส่งหนังสือเล่มหนึ่งให้แก่วากับขวัญใจ

“อ้า แก้ว กับ ขวัญ ช่วยกันคัดข้อความในหนังสือเล่มนี้ให้หลวงปู่หน่อย หน้าที่หลวงปู่ค้นเอาไว้ให้สินะ หลวงปู่ฉันเพลเสร็จแล้วจะมารับข้อความนี้ นี่กระดาศกับปากกา”

แก้วตา กับ ขวัญใจ รับหนังสือพร้อมกระดาศและปากกาที่หลวงปู่วางไว้ให้ มารับคัดทันที ปากก็อ่านข้อความที่คัดไปด้วยตามประสาเด็ก

หน้าที่ของมารดาบิดา พึงอนุเคราะห์บุตร

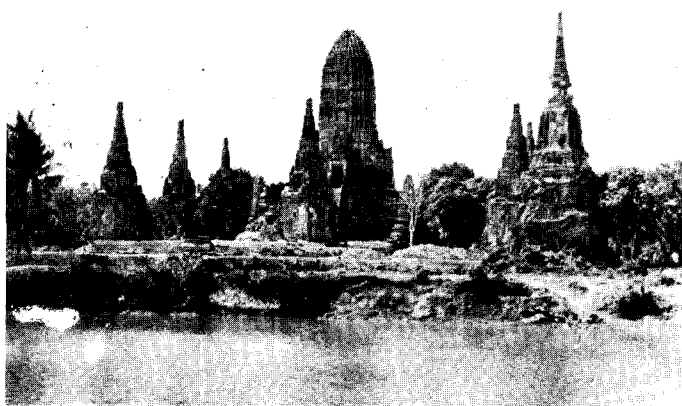
๑. ห้ามลูกไม่ให้อำนาจชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้วิชาความรู้
๔. หาคุ้มครองที่สมควรให้
๕. มอบทรัพย์มรดกให้ เมื่อถึงเวลาอันสมควร

หน้าที่ของบุตร พี่บารุงมารดาบิดา

๑. ท่านได้เลี้ยงเรามาแล้ว พี่เลี้ยงตอบท่าน
๒. ช่วยทำกิจการงานของท่าน
๓. ประพฤติตนให้เหมาะสมในการดำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ควรทำบุญอุทิศให้ท่าน

คำถามท้ายบท

๑. บุพพการีบุคคล คือ บุคคลอย่างไร?
๒. กตัญญู-กตเวทีบุคคล คือ บุคคลอย่างไร?
๓. เด็ก ๆ อยากรับเป็นบุคคลที่หาได้ยากในโลก หรือ อยากรับเป็นบุคคลที่หาได้ง่ายในโลก เพราะอะไร?

พระศรีรัตนมหาธาตุ วัดไชยวัฒนาราม พระนครศรีอยุธยา

คำสั่งคณะกรรมการฝ่ายศาสนา
ที่ ๑/๒๕๒๕
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดพิมพ์หนังสือพระพุทธศาสนา
ในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ

ด้วยในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๕ รอบ ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เพื่อเป็นการสนองพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระคุณูปการต่อประเทศชาติบ้านเมืองเป็นอันมากประการ และทรงเป็นพุทธมามกะโดยกฎมณเฑียรบาลตามเยี่ยงอย่างพระมหากษัตริย์ไทยแต่โบราณทุกพระองค์ ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบมาจนบัดนี้ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้เข้าสู่จิตใจของประชาชนเป็นรากฐานของขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ที่บรรพบุรุษไทยยึดถือร่วมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงเห็นเป็นการสมควรจัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ครบ ๕ รอบ

ฉะนั้น อาศัยคำสั่งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ ๒/๒๕๒๗ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายศาสนา จึงแต่งตั้งคณะทำงานจัดพิมพ์หนังสือพระพุทธศาสนาในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ครบ ๕ รอบ ดังต่อไปนี้

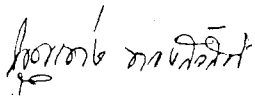
๑. พระธรรมธัชมนี	ที่ปรึกษา
๒. พระเทพมนี	"
๓. พระราชวรมณี	"
๔. พระโสภณคณาภรณ์	"
๕. พระมหานคร เขมปาณี	"

๖. รองอธิบดีกรมการศาสนา (นายแจ้ง สุขเกื้อ) ประธานคณะทำงาน
๗. พ.อ. สุข เจริญรัตน์
๘. นายประเสริฐ เรืองสกุล "
๙. นายบุญยง ว่องวานิช "
๑๐. นายสมพร เทพสิทธิ์า "
๑๑. นายแปลก สนธิรักษ์ "
๑๒. นายสุชีพ ปุญญานุภาพ "
๑๓. พ.อ. ทองคำ ศรีโยธิน "
๑๔. นายทรงวิทย์ แก้วศรี "
๑๕. ผู้อำนวยการกองศาสนูปถัมภ์ "
๑๖. ผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา คณะทำงาน
และเลขานุการ
๑๗. หัวหน้าฝ่ายองค์กรศาสนาในประเทศ คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. หัวหน้าฝ่ายปริยัติปกครอง "

ให้คณะทำงานคณะนี้มีหน้าที่ดำเนินการรวบรวมเรียบเรียงต้นฉบับหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ครบ ๕ รอบ โดยรวบรวมเป็นชุด ประมาณ ๖-๗ เรื่อง ในเล่มเดียวกัน จัดพิมพ์จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม ให้เรียบร้อย บรรจุวัตถุประสงค์ต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๒๔

(นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์)

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานคณะกรรมการฝ่ายศาสนา

ภาคผนวก

รายชื่อหนังสือที่คณะทำงานดำเนินการจัดพิมพ์

รายชื่อหนังสือชุดหลักธรรมราชสุตติ ๓ เล่ม

๑. ประมวลสารศีตรัม นายสุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ และ นายคมสัน สังฆมณี บรรณาธิการ
๒. ทศพิธราชธรรม นายทรงวิทย์ แก้วศรี บรรณาธิการและผู้เรียบเรียง
๓. พระบรมราชาบาท นายทรงวิทย์ แก้วศรี นายประภาส สุระเสน นายชนันท์ สุขเกษิ และ นายประสิทธิ์ จันรัตน์ บรรณาธิการ

รายชื่อหนังสือชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ เล่ม

๑. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑ : พระพุทธศาสนาในอินเดีย ตอน ๑ (สมัยก่อนพุทธกาล-พระพุทธศาสนาอุบัติ) โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)
๒. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๒ : พระพุทธศาสนาในอินเดีย ตอน ๒ (สถาบันพระสงฆ์-จุดเด่นในพระพุทธศาสนา) โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)
๓. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๓ : พระพุทธศาสนาในอินเดีย ตอน ๓ (สถานการณ์พระพุทธศาสนาภายหลังพุทธปรินิพพาน-สมัยพระเจ้าอโศกมหาราช) โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)
๔. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๔ : พระพุทธศาสนาในอินเดีย ตอน ๔ (พระพุทธศาสนาในพุทธศตวรรษที่ ๓-๕) โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)
๕. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๕ : พระพุทธศาสนาในอินเดีย ตอน ๕ (สมัยราชวงศ์คุปตะ-สมัยปัจจุบัน) โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)
๖. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๖ : พระพุทธศาสนาในลังกา พม่าและมอญ โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)
๗. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๗ : พระพุทธศาสนาในประเทศจีน โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)
๘. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๘ : พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ตอน ๑ (สมัยโบราณ-สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)
๙. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๙ : พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ตอน ๒ (สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว-สมัยปัจจุบัน) โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตยาโน)

๑๐. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑๐ : พระพุทธศาสนาในอินโดจีน (ลาว เขมร และเวียดนาม) โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๑๑. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑๑ : พระพุทธศาสนาในมาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๑๒. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑๒ : พระพุทธศาสนาในจีน ไต้หวัน และทิเบต โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๑๓. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑๓ : พระพุทธศาสนาในเกาหลี และญี่ปุ่น โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๑๔. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑๔ : พระพุทธศาสนาในอังกฤษและเยอรมัน โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๑๕. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เล่ม ๑๕ : พระพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๑๖. พระเจ้าอโศกมหาราชกับพระพุทธศาสนา โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๑๗. พระพุทธประวัติ โดย พระมหาประยูร ธมฺมจิตโต (มีฤกษ์)
๑๘. บทวิเคราะห์พระพุทธศาสนา โดย นายสุชีพ ปุญญานุภาพ และ นายคิน อินทสระ
๑๙. แก่นพุทธศาสนา (อริยสัจ ๔) โดย นายคิน อินทสระ
๒๐. หลักกรรมและสังสารวัฏ โดย นายคิน อินทสระ
๒๑. พระพุทธคุณ โดย พันเอกบุญสม เจริญใจ
๒๒. พระพุทธเจ้าของเราท่านตรัสสอนไว้ โดย พันเอกบุญสม เจริญใจ
๒๓. สามัคคีธรรม โดย พันเอกบุญสม เจริญใจ
๒๔. อปริหานิยธรรม โดย พันเอกบุญสม เจริญใจ
๒๕. สาราณียธรรม โดย พันเอกบุญสม เจริญใจ
๒๖. จักร ๔ โดย เรือตรีประเสริฐ คำนาลา
๒๗. พรหมวิหารธรรม โดย พันเอกวัชร กงฉลิตักดิ์
๒๘. ขรรวาสธรรม โดย เรือตรีสารี อินสอน
๒๙. สัมปรัสนธรรม ๗ (สมบัติผู้ดี ๗ ประการ) โดย เรือโท ทองย้อย แสงสินชัย
๓๐. สอนกลุณยลอบทิศ (เรื่องทัศนิก) โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง
๓๑. พุทธศาสนิกชนไทยไปอินเดีย (อุบาสกธรรม) โดย รองศาสตราจารย์ ประภาศรี สีหอำไพ
๓๒. พุทธจริยา โดย พันเอกนาม สรวันทรัพย์
๓๓. พุทธจริยา: แบบอย่างในการดำเนินชีวิต โดย รองศาสตราจารย์อัยยา โกลลาญจน

๓๕. แก้วตา-ขวัญใจ (บุคคลหาได้ยาก) โดย นางพุลศรี เจริญพงษ์
๓๕. "แม่ของฉัน" (ความเห็นอกเห็นใจ) โดย นางพุลศรี เจริญพงษ์
๓๖. ธรรมจริยา การประพฤติธรรม โดย นายอดิศักดิ์ ทองบุญ
๓๗. การพัฒนาปัญญา โดย รองศาสตราจารย์สุวเรน เพชรนิล
๓๘. กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ โดย พระมหาอดิสร ถิรสีโล
๓๙. บุญ บาป กุศล อกุศล สันโดษ อสันโดษ โดย นาวาเอกสมจิต รัตนจันทร์
๔๐. ธรรมมีอุปการะมาก อดีต ๔ อบายมุข ๔ โดย นาวาตรีประสิทธิ์ จรรย์งูร
เรือโทวิโรจน์ พิศเพ็ง และเรือตรีวินัย ตะเกาพวงค์
๔๑. คุณธรรม ๔ ประการ โดย พระครูพุทธศาสนโศภน นาวาตรีอภิชัย
ชาวีรักษ์ และ เรือโทบุญ จันทน์นวล
๔๒. คัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๔๓. เบญจศีล เบญจธรรม โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี
๔๔. การบรรพชาอุปสมบท โดย พระครูพุทธศาสนโศภน (แล้ว สู้สู้โต) และ
นาวาเอกวีระ วัฒนินันต์
๔๕. คุณธรรมประจำใจ โดย นายจันทน์ทองประเสริฐ
๔๖. สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน โดย พระโสภณคณาภรณ์ (ระเบบ จัดทาโก)
๔๗. วิถีสัณหาชีวิต อธิบายวิธีปฏิบัติวิปัสสนาด้วยตัวเองตามแผนภาพ
โดย นายธนิศ อยู่โพธิ์
๔๘. แฉธรรม เล่ม ๑ (ความเฉลียวฉลาด) โดย นายแปลก สนิธิรักษ์
๔๙. แฉธรรม เล่ม ๒ (พูดดีเป็นศรีแก่ตัว) โดย นายแปลก สนิธิรักษ์
๕๐. แฉธรรม เล่ม ๓ (ดีเป็นแก้ว) โดย นายแปลก สนิธิรักษ์
๕๑. แฉธรรม เล่ม ๔ (การปกครองตน) โดย นายแปลก สนิธิรักษ์
๕๒. พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์ โดย นายสุชีพ ปุณฺณานุภาพ และ นาวาอากาศเอก
สมัย สิงห์ศิริ
๕๓. สถาบันสงฆ์ในสังคมไทย โดย พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต)
๕๔. บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน โดย พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต)
๕๕. วิถีสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดย นาวาเอกประยงค์ สุวเรนบุปผา
๕๖. มรยาทชาวพุทธ ตอน ๑ โดย นางสาวทรง ปุณฺณฤทธิ์
๕๗. มรยาทชาวพุทธ ตอน ๒ โดย นางสาวทรง ปุณฺณฤทธิ์
๕๘. มรยาทไทย ตอน ๑ โดย นางสาวทรง ปุณฺณฤทธิ์
๕๙. มรยาทไทย ตอน ๒ โดย นางสาวทรง ปุณฺณฤทธิ์
๖๐. สารบัญและตราชนันต์เรื่อง หนังสือชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ
โดย นายทรงวิทย์ แก้วศรี

คณะกรรมการขอขอบพระคุณและขอบคุณ

สถาบันและหน่วยงาน

สำนักราชเลขาธิการ

กรมการศาสนา	โรงพิมพ์การศาสนา
กรมศิลปากร	ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สหประชาพาณิชย์
หอสมุดแห่งชาติ	ห้างหุ้นส่วนจำกัด กนกศิลป์ฟิล์ม
ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย	คาเธ่ย์ฟิล์ม
ธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่	แมนคอมพิวกราฟิก

บุคคล

นายวิโชค มุกดามณี	คณะผู้เรียบเรียง
นายฉัตรชัย ตวนกูบิย	ศิลปินภาพปกและภาพประกอบ
นายสุชาติ มุกดามณี	นายปฐม ผิวนวล
นางสาวบังอร ชื่นพึง	นายบุญเห็น เล่าสกุล
นายศกรินทร์ วิเศษพันธ์ุ	นายรัชชัย อุ่ณปรีชาพาณิชย์
นางอัจฉรา พิทักษ์เขต	นายเกิดชัย ชัยสาครธรรม
นางสาวปานใจ เจียมพาณิชย์	นางกฤษณา เรืองอุไร
นายประภาส สุระเสน	นายองอาจ อธิมอญ
นางสาวรัตนมน แก้วศรี	นางสาวปิยพร ศุกลรัตน์เมธี
นายกมล รอดคล้าย	นางสาววรรณภา ธารานา
นางสาวพิศมัย กริศรี	นายวชิระ ฉายศิริ

พิมพ์เผยแพร่จำนวน ๑๐,๐๐๐ ฉบับ พุทธศักราช ๒๕๓๐

โรงพิมพ์การศาสนา

๓๑๔/๓๑๖ ปากซอยบ้านนาตร ถนนบำรุงเมือง ป้อมปราบ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทร. ๒๒๓๓๓๕๑, ๒๒๓๕๕๔๘

นายปฐม ผิวนวล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๐